

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisorile necronate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se returnează.
Inserate
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
SIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukas Nachf.,
Nax. Augenthaler & Emmerich Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
opold (VII Erzsebet-körut).
Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarifar și tarifar
ială. — BREVETAGE pe pagina
6-a o serie 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminică 50.)

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Anul-Intreg:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
târgul Inului Nr. 30. etagin
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Aștă abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 274. — Anul LXXI.

Brașov, Vineri 12 (25) Decembrie.

1908.

Teascul maghiarizării.

La primăvară se împlinesc trei-
zeci de ani de când a venit peste
capul școalelor noastre românești pa-
costea primei legi școlare de maghia-
rizare a lui Trefort, ministrul de in-
strucțiune de pe atunci. Atunci Românii
au protestat în frunte cu vlădicii în
contra acestei încercări de a face o
gaură mare în legea naționalităților
și de-a nesocoti și celelalte naționa-
lități, a căror țântă — cel puțin țânta
mărturisită pe față — fusese la in-
ceput de a asigura naționalităților
măcar pe terenul școlar și bisericesc
o dezvoltare mai liberă și mai liniș-
tită.

Românii, ca întotdeauna și la 1879,
au văzut și au presimțit pericolul.
Guvernul de atunci căuta să ne li-
niștească, zicând că nu cere decât nu-
mai ca limba maghiară să devină
studiu obligator și în școalele noas-
tre populare, limba de predare va ră-
mânea însă și în viitor tot cea românească.
Ne aducem aminte de temerea cea
exprimat-o în camera magnaților fe-
ricitul Metropolit Vancea și de răs-
punsul ce i-l'a dat ministrul Trefort.
„Cine va putea garanta mai târziu”,
zicea Metropolitul, „că dacă proiectul
de limbă al d-lui Trefort va deveni
lege, această lege nu-și va schimba
— nu voi zice acum, dară cu timpul
— natura, și pozițiunea limbii ma-
ghiare ca obiect de învățământ nu o
va schimba cu pozițiunea limbii de
propunere și în școalele confesionale
ale naționalităților?” Ministrul Trefort
il intrerupse zicând: „Aceasta nu stă
în proiect”!

N'a stat atunci, în proiect, dar stă
acum în legea ce se datorește actua-
lului ministru de instrucțiune, Appo-
nyi. Stă încă și mai mult în ordina-
țiunile, prin cari acest ministru vrea
să eșecute legea școlară art. XXVII
din 1907. Încă și în ziua de azi după
trei-zeci de ani ni-se spune: „nu vă
spăriați că tot limba română va ră-
mânea limba de predare în școalele
voastre pe cari le veți putea susți-
nea!” Rămâne! dar legea dela 1907

ordonă ca în clasele V și VI popo-
rale obiectele de învățământ toate,
afară de limba română și religioasă,
să se propună și în limba maghiară.
Una la mână. Apoi știm, că toate
măsurile luate pentru învățarea lim-
bei maghiare în acea lege, sunt de
așa ca cu timpul limba maghiară față
cu limba de predare română să ducă
la sfârșit rolul ariciului în gaura so-
bolului.

Și ca să nu ne îndoim de acea-
sta, groful Apponyi ne-a dat ca dar
de Crăciun planul de învățământ
pentru propunerea limbii maghiare
în școalele noastre populare, în care
dela început ne-o spune verde, că deja
în cele dintâi patru clase ale școalelor
noastre populare prin predarea limbii
maghiare vrea să facă din elevii ro-
mâni magyar ember-i „cari să-și poată
exprima la înțeles cugetările în sens
și cu vorba ungurește”. În ce mod,
ne-o spune cea mai nouă ordinațiune
dela 14 Noemvrie 1908, ce o publi-
căm mai jos.

La 1879 ministrul-președinte de
atunci Coloman Tisza și ministrul Tre-
fort stau locă cu un picior răzimați
pe legea de naționalitate, când cereau
să se introducă limba maghiară și în
școalele populare ca studiu obligator,
ceea-ce nu era prevăzut în această
lege. Ministrul Apponyi nici habar nu
mai are de legea de naționalitate —
care zice că în statul ungar numai
limba mai înaltă oficială și adminis-
trativă trebuie să fie cea maghiară.

Ministrul de instrucțiune de as-
tăzi nu vrea să se mai incurce cu
astfel de țarmuriri, ca să mai poată
trăi pe lângă limba maghiară și cele-
lalte limbi, ci pretinde cum se poate
vedea și din ordinațiunea amintită,
să știe fiecare elev, fie maghiar ori
nemaghiar, după patru ani de școală
a scrie și a vorbi ungurește. Aici am
ajuns după treizeci de ani. Coardele
maghiarizării se întind pe când se
pun piedeci tot mai mari dezvoltării
noastre firești, precum și înaintării
culturei noastre, care e posibilă nu-
mai în limba noastră.

Dacă n'am fost în stare până

acum să punem stavilă acestui cu-
rent periculos pentru noi ca și pen-
tru țara întreagă, nu însemnează ca
să sperăm și să aruncăm arma, cu
care trebuie să ne apărăm limba și
naționalitatea. Încă până acum prin
nimic nu s'a dovedit că nizuințele
cutropitoare au șanse de învingere fi-
nală, dar s'a dovedit tăria și trăinicia
poporului nostru de cari s'au zădăr-
nicit până acum toate planurile de
maghiarizare și sperăm firm și tare
că se vor zădărnici și în viitor.

Va sosi un timp când cei ce azi
cred că cu legi și ordinațiuni se poate
muta osia pământului, se vor con-
vinge, că, în loc să-și ajungă scopul,
au contribuit numai mijlocit ca con-
știința națională să se deștepte mai
tare și să prindă rădăcini tot mai
adânci în sânul naționalităților nema-
ghiare.

Fondul cultural.

Cu aceeași bucurie și mângâiere,
cu care obștea românească a luat la
cunoștință astăprimăvară hotărârea si-
nodală de-a se înființa un fond cul-
tural pentru susținerea școalelor noastre
confesionale, va saluta astăzi și marea
inițiativă a I. P. Sale arhiepiscopului
și metropolitului Ioan Meșian pentru
ducerea în îndeplinire a hotărârei sino-
dale, luată prin *circularea*, adresată
clerului și poporului din întreaga ar-
chidieceză, pe care o lăsăm să urmeze:

Dintre toate dorințele oamenilor nici
una nu este atât de mare și de ferbinte,
ca și cea de a ajunge binele posibil din
această lume și de fericirea din cealaltă
lume. O dorință după care aleargă oam-
nii dela naștere până la moarte!

Dacă însă, pe lângă toate silințele,
numai unii oameni se văd mai aproape de
acea dorință, iar alții sunt departe de ea,
cauza este, că cei dintâi fiind mai luminați
și așa conducându-și mai bine lucrurile
lor, își asigură și în această lume o soarte
mai bună, care-i ajută și la fapte bune,
pentru fericirea cea vecinică, pecând cei-
lalți, nefiind luminați și neștiindu-și con-
duce bine lucrările, nu-și pot asigura soarte
mai bună și nici fapte mai bune și pentru
fericirea cea vecinică.

Despre acestea ne vom convinge în

biților, dacă vom privi și numai în jurul
nostru, ca să aflăm, nu numai oameni și
familii singurate, dar și popoară numă-
roasă în bună stare, în vază și cinste mai
mare, decum suntem noi, deși nici acela
nu lucră decât tot numai cu două mâni
ca și noi, și nu sunt mai creștine decât
noi; iar de vom cerceta cauza acelei bune
stări, vom afla — cum zisei — că ele
sunt mai luminate decât noi și de aceea
stau și mai bine decât noi.

De vom cerceta mai departe cum au
ajuns acelea popoară la mai multă lumină
decât noi, vom afla iarăși, că numai prin
carte sau învățatură câștigată la tinerete,
în școale lor de tot felul.

Pentru a înțelege cât mai bine fole-
sul cel mare al cărții sau învățaturii, vă
voi spune pe scurt, iubitorilor, că cartea
ne învață a iubi pe Dumnezeu și pe dea-
proapele, făcând lapte bune și ferindu-ne
de cele rele; cartea ne învață a ne iubi
patria mamă, pământul în care ne-am nă-
scut și am crescut și în care trăim; car-
tea învață pe plugar cum să cultive mai
bine pământul, ca să rodească mai mult;
ea învață pe meseriaș cum să-și lucreze
bine meseria, pe medic, pe avocat, — cum
să-și poarte mai bine profesiunile lor și
tot asemenea și pe alții.

Cartea a făcut satele și orașele cele
frumoase, ea a făcut drumurile ferate, te-
legraful, telefonul și alte asemenea lucruri
mărețe și folositoare; ea este cea co-
moară bogată ascunsă în holdă de pământ,
de care ne spune și sfânta evanghelie și
pentru care omul înțelept își vinde tot ce
are și cumpără holda cu cea comoară. De
aceea, toți oamenii doritori de viitor mai
bun, iubesc cartea, o îmbrățișază cu dra-
goste și o păstrează la loc de frunte în
casele lor, ca să-i învețe și să-i lumineze
în toate trebuințele lor.

Din acestea urmează iubitorilor, că dacă
voim și noi a ajunge o soarte și viitor
mai bun pe pământ și fericirea cerească,
dacă voim a ajunge și noi tot la mai multă
vază, cinste și bunăstare, cum au ajuns și
celelalte popoare din iubita noastră patrie:
atunci trebuie să apucăm și noi calea ce
au apucat-o acelea, adică să ne silim și
noi a înființa și a susține școale de tot
felul, pentru a învăța și noi cartea în
aceeași măsură, în care învață toate po-
poarele din lumea mare, cu viitor mai bun
și mai ferice.

După ce însă la asemenea lucru mare
și însemnat, cum e și înființarea și susți-
nerea de școli, se cer și jertfe mai mari
și mai însemnate, și după ce un mare nu-
măr din comunele noastre bisericesti mai
mici și mai sărace, nici pe lângă cea mai
mare silință, nu pot aduce atari jertfe, în

FOILETONUL >GAZ. TRANS.<

Amintiri din copilărie

de V. G. Borgovanu.

(Fine.)

Atunci îmi îndreptai ochii către Bariț profesorul de maghară care zimbând, îmi puse întrebarea inspectorului, pe românește. Iudată am și dat răspunsul cerut; dar Pall, îmi cerea ungureasca lui! M'a ajutat Bariț și aci spunând în fine inspectorului situația mea la maghiară, ce am fost început-o la Bistrița unde nu învășasem nici măcar să cetesc bine ne cum să scriu... M'am fost zăpăcit rău; îmi vedeam nota generală redusă și iluziile profesorului nimicite... Noaptea aceea nu am putut să dorm... A doua zi de dimineață m'am prezentat la secretarul comisiei examinatoare care era tinarul profesor Sărb (azi protopop în Șomcuta mare) care ținea la mine și espunându-i îngrijorarea, mă lăși spunându-mi că inspectorul suprem nu mi-a redus nota eminent dată de d-l Bariț în cursul anului. Astfel am trecut și peste cea mare dificultate noh ipuită... Bariț s'a arătat tot d'auna un

profesor drept, care știa să aprecieze silința adevărată a elevilor săi... Resultatul a fost, că *singur* dintre conșcolarii mei, am reușit cu nota generală dorită, „*maturus cum prae excellentia*”... După examen am vizitat, la sfatul lui Bariț, pe Páll Șandor carele m'a primit acasă la el la hotel cu multă bunăvoință, a vorbit ou mine *numai românește* și m'a invitat să merg în Octombrie aceluiași an la Cluj, unde chiar se deschisese noua universitate. El îmi promise esoperarea unui stipendiu de stat pentru profesură (nefiind eu dintre grănițerii născuțeni cari cu toții aveau stipendii din fondurile lor grănițarești)... Am mulțumit lui Páll Șandor. spunându-i că îl voi visita toamna la Cluj... ceea-ce și făcui, fără însă să am trebuință de ajutorul lui, deoarece fusese trimis de Consistorul episcopesc din Gherla, ca stipendist, în seminarul dela Sf. Barbara din Viena, pentru a urma teologia și pedagogia la universitatea de acolo punându-mi se în vedere că am să fiu profesor la preparandia diecesană... Páll Șandor s'a bucurat, dar mi-a zis că, dacă ași vrea să rămân la Cluj, dânsul s'a îngrijit de mine esoperându-mi și el cum m'a fost promis la Năsăud un bun stipendiu de stat...

Renunțai însă hotărât, mulțumindu-i cu respectul cuvenit autorității și vârstei...

* * *

După publicarea rezultatului esamenului de maturitate, în sala cea mare în fața unui public număros, în numele colegilor mei ca *primul* clasei am pronunțat câteva cuvinte bine simțite în care am exprimat mulțăminta profesorilor noștri și recunoștința patronatului gimnasiului al cărui reprezentant *Ioachim Mureșanu* a răspuns foarte emoționat dându-ne povețe pentru viața socială ale cărei porți numai acum ni-se deschideau... În ziua aceea apoi, câteș-opt colegii, am făcut câte o scurtă vizită de adio acasă distinsului nostru director și celorlalți profesori, în afară de N. Pop... Regretatul nostru prof. dirigent, V. Dumbrava, la care am fost mai pe urmă, și-a exprimat îndeosebi mulțumirea pentru cinstea ce i-am făcut-o în curs de 4 ani dirigenței sale ca și cu *resultatul eminent* al esamenului de maturitate... Sărmanul, mergând în vara aceea la băile din Sângheorgiu Năsăudului, a murit subit acolo, plâns de numărării lui elevi și regretat de întreg ținutul acela...

În seara acelei zile am avut o frugală cină comună la berărie la care au luat

parte și câțiva din profesorii noștri și unde s'a vorbit despre diferitele profesii, la cari ne gândim fiecare... Iar în noaptea aceea, nu știu nici azi când și cine, s'au spart ferestrele la locuința profesorului N. Pop... Publicul indignat și nu prea, a bănuț și nu fără motiv, pe unul sau unii dintre noi, maturizații, ceea-ce însă nici odată nu s'a putut dovedi... Din cauza aceasta nici *balul maturizațiilor* ce l'am fost aranjat pentru seara următoare nu a prea reușit... Dar neuitatul nostru director și 2—3 profesori împreună cu câteva familii alese din loc, nu au lipsit nici dela aceea *ultima* petrecere a noastră.

În ziua următoare ne-am despărțit ducând cel puțin eu suvenirul unui trecut plin de întâmplări și de experiențe bogate pentru armonica și generala mea educație gimnazială...

În veci neuitat îmi va rămânea orășelul Năsăudului cu „Stabvirtelul”, cu scumbele sale case de lemn, dar la fel și la linie clădite, cu oamenii săi bine încheiați, inteligenți, veseli, harnici și cu obiceiuri românești bune și frumoase dar mai presus de toate cu distincții mei profesori cari prin atitudinea, prin variatele lor cunoștințe, prin entuziasmul lor profesional, prin

măsura recerută și de legile patriei, la înflințarea și susținerea școalelor lor confesionale, pentru a ajuta și pe acei frați ai noștri din asemenea comune mici și sărace, la înflințarea și susținerea de școale și prin aceasta la luminarea și înaintarea lor: Veneratul nostru sinod arhidiecezan, în conștiința datorinței sale, prin concludul Nr. 129 din anul acesta, a aflat de bine a decretă întreprinderea unei colecte benevole la credincioșii arhidiecezei noastre, pentru întemeierea unui fond cultural din care să se ajute școalele noastre avizate la sprijinul nostru și alte asemenea scopuri culturale, iar întreprinderea acestei colecte a concretizat-o Veneratul nostru Consistor, care m'a invitat pe mine a o aduce la cunoștința clerului și poporului nostru, cerând binevoitorul sprijin al tuturor alor noștri.

Urmând acelei invitări consistoriale și considerând și de aceasta de o întreprindere fericită, vin a vă arăta iubitorilor și la această ocaziune, că precum toate popoarele mai înaintate decât noi, numai prin învățatură au ajuns la vază, bunăstare și poziția de care se bucură în societate, așa și noi tot numai prin învățatură ne putem ridica la asemenea vază și bunăstare; că precum toate popoarele mai înaintate numai prin școale de tot felul și-au câștigat învățatură, care le a ridicat la vază și bunăstare, la bine și fericire, tot așa și noi tot numai prin școale de tot felul, ne putem câștiga învățatură de lipsă la înaintarea noastră; și în fine, că precum toate popoarele mai înaintate numai prin jertfe însemnate și-au înflințat și își susțin școalele lor, tot asemenea și noi tot numai prin jertfe însemnate putem înflința și susține școalele noastre de tot felul. De unde urmează, că dacă vom a ne ridica și noi la vază și bunăstare și prin aceasta și la bine și fericire, atunci trebuie să jertfim și noi, tot mai mult, pentru înflințarea și susținerea școalelor noastre, căci dacă n'am face aceasta nici acum, așa zicând, în ceasul al 11-lea, atunci vom rămânea și mai departe în urma alora, iar soarta noastră ar deveni tot mai tristă și dureroasă.

Și cine ar fi mai mult chemați la asemenea jertfe, decât fruntașii poporului, preoții, învățătorii și ceilalți fruntași și inteligenți ai noștri, de sus până jos, cari cunosc mai bine neprețuitele foloase ale învățaturii și se și bucură de rodurile ei, — acei fruntași, cari sunt și în mai bună stare materială și cari acum au cea mai bună ocaziune a-și arăta dragostea către popor și prin sprijinirea acestei întreprinderi folositoare.

Din aceste motive și considerațiuni, în interesul iubitului nostru popor, în interesul iubitei noastre patrii și al mamei noastre biserici străbune, delez și rug pe toți ai noștri, începând dela Venerabilii membri consistoriali, dela Onorabilii protopresbiteri, profesori și alți funcționari bisericesti ai noștri, apoi dela Onorabilii preoți, învățători, advocați, medici, comercianți, proprietari și industriași, până la toți ceilalți ai noștri, să jertfească fiecare după putință la această întreprindere salutară, pentru a ajuta și pe frații noștri cei săraci la învățatură și înaintare, fiind și ei membri ai familiei noastre cei mari, ai bisericii și ai neamului nostru.

Pentru a convinge și mai mult pe toți ai noștri despre neapărata trebuință și despre foloasele înflințării unui asemenea fond cultural, află de bine a mai aminti, că și noi, ca și alte popoare, numai prin învățatură ne mai putem sustinea și

prin urmare, că ajutorarea alor noștri la învățatură este nu numai cea mai sfântă datorință și cel mai mare interes al nostru tuturor, dar și una dintre cele mai mari fapte bune. Căci care altă faptă e mai bună, decât luminarea celor neluminați, sau decât învățarea celor neînvațați, ca să devină și ei membri folositori ai societății și ai neamului nostru?

De aceea când știm, că dela înaintarea noastră în cultură depinde viitorul nostru și când e vorba de sprijinirea culturii noastre, să nu se scuze nimeni cu sărăcia; căci chiar pentru a ne mântui de ea, vom a ne cultiva și lumina; și că deși nu suntem bogăți, suntem însă mulți și dacă vom contribui toți, după starea cu care ne-a binecuvântat Dumnezeu, ne vom apropia tot mai mult de scopul ce'l urmăm.

Să nu ne scuzăm, nici cu spesele ce le-am avea unii ori alții, în casele noastre, căci acelea le putem ușor imputina, dacă ne vom mai restrânge, în traiu, în vestiminte și mai ales în petreceri costisitoare și alte lucruri netrebnice, pentru cari se cheltuesc bani grei și dacă vom jertfi la această colectă numai o mică parte din cruțările ce vom face, restrângându-ne dela cheltuieli zadarnice, atunci ne vom surprinde înșine de frumoasele rezultate.

Să nu fie nimănu spre greutate cererea acestei jertfe, căci nu o fac pentru mine, ci pentru folosul vostru, al filor și nepoților voștri; iar pentruca să vă conving cât de mult în și eu insumi la luminarea și cultura iubitului nostru popor, cu drag mă împărtășesc și eu la această colectă de astădată cu 4000 coroane, plăti-bile în anul ce vine 1909, și apoi mai ofer și din plata mea anuală de 24.000, coroane pe fiecare an câte 5%, adică câte 1200 cor. Pe întreaga durată vieții mele.

După acestea trimitem fiecărui preot câte un exemplar din acest apel pentruca mai întâi să-l citească în comitetul parochial, întrunit anume spre acest scop, de o parte ca să propună și sinodului parochial, votarea unui ofert, și din banii bisericiei, unde va fi posibil, iar de altă parte, pentru-ca mai întâi membrii comitetului parochial să sprijinească cu căldură această colectă. După aceea să se citească și poporului în biserică, în a doua zi a sărbătorilor nașterii Domnului, după ce în ziua primă se va fi citit pastorală îndatînată la aceste sărbători. De sine înțeles că și la acea cetire, preoții vor arăta poporului neprețuitele foloase ale învățaturii cari numai prin jertfe se pot câștiga.

Atât pentru însemnătatea cea mare a cauzei, cât și pentru a premerge tuturor cu bun exemplu, preoții cari și la alte colecte s'au distins cu oferte însemnate, să-și arete și la această ocaziune iubirea și îngrijirea lor de popor, îmbrățișând cu toată căldura ce o merită și această colectă, înscriindu se mai întâi danșii în coala de colectă cu câte un ofert potrivit, apoi mai oferind și deosebit câte-va procente și din plata lor, pe timp de 3—4 ani.

Ofertele se pot face nu numai în bani ci și în hârtii de valoare, sau în acții de bănci.

Fiindcă la publicarea acestui apel în biserică poate nu vor fi toți poporeni de față și nici pregătiți cu aceea ce ar voi a oferi, preoții să meargă pe la casele lor, rugând pe fiecarele și mai ales pre fruntași, advocați, medici, funcționari de bănci și toți alții, să contribuie fiecare cât va putea și cât va voi, la această colectă.

(care sunt mai puternice decât omul) mi vor îngădui, voui continua cu »Amintiri din tinerețe«.

Cântec.

I.

Adoarme-mă noapte
Sub vraja de stele
In leagănul dulce
Al viselor mele

II.

Adoarme-mă noapte
Pe aripa dulce
Și lasă-mi gândirea
Văpaiea să-și culce.

III.

Mai du-mă în sboru-ți
Prin sfere senine,
Prin văi und' se scaldă
Frumoasele zine.

IV.

Cu brațele goale
Cu sânuri rotunde,
Sub vraja de lună,
Pe-argintul de unde.

Colecta să se înceapă în sărbătorile nașterii Domnului, și să se termine în cursul lunii Ianuarie 1909 iar rezultatul dimpreună cu coala de colectă, să se transpună cassei consistoriale, pe calea oficiului protopresbiteral, de unde pentru controlă se va publica și în »Telegraful român«, și se va înainta și Veneratului nostru sinod arhidiecezan.

Rugând ferbinte și pre bunul Dumnezeu, să ne ajute și la aceasta salutară întreprindere, și împărtășindu-vă tuturor binecuvântarea arhierescă, am rămas

Sibiu, 30 Noemvrie 1908, ziua numelui fericitului marelui nostru Arhiepiscop Andreiu.

al vostru tuturor
de tot binele voitor

Ioan Meșianu m. p.,
arhiepiscop și mitropolit.

P. S. La acest fond se pot oferi și acții de ale înflințării băncii culturale »Lumina«.

Revista politică.

Deși Marția trecută dieta ungară a luat vacanțe până după sărbătorile crăciunului, și deși s'ar crede că părinții patriei s'au pus la odihnă, ca să guste în liniște praznicul nașterii Domnului, — totuși cercurile politice maghiare se frământă amarnic. Celor din fruntea guvernului le-a ajuns adică mucus la degete, căci mâne-poi-mâne, după ce se va fi votat legea electorală, guvernul acesta va trebui în înțelesul pactului încheiat cu Coroana să-și cam ia tâlpășița pentru a face loc unui nou guvern. Ca să-și asigure însă puterea și pe viitor, se lucrează în cercurile politice maghiare cu mare grabă spre a contopi partidele maghiare întrun singur partid. Contopirea aceasta sau cum se mai numește »fuziunea« partidelor maghiare le face însă mare bătaie de cap celor dela cârma țării.

Partea cea mai mare a partidului koșutist cere ca înainte de a se decide fuziunea, trebuie să se asigure pe seama Ungariei banca independentă ungară. Aceasta nu este însă un lucru tocmai ușor, deoarece în cestiunea aceasta are să-și spună cuvântul și Austria, care până acum este legată cu Ungaria printr-o bancă comună. Afară de aceasta sunt mulți între Maghiarii mai cu minte, cărora li teamă, că dacă va căpăta Ungaria o bancă independentă, aceasta poate să însemne pentru Ungaria o catastrofa economică.

Decamdată prim-ministrul Wekerle debate cestiunea băncii cu cei din Austria, iar după ce va fi ajuns la o înțelegere, va lua în desbatere pe la sfârșitul lunii Ianuarie cestiunea băncii independente și comisiunea ungară, care a fost aleasă de către dieta spre acest scop.

Mai e ar o încă o altă afacere,

care face Ungurilor mare bătaie de cap. E vorba de încheierea unei *invoiei militare* între Austria și Ungaria. Maj. Sa Monarhul și cercurile militare cer ca să se urce contingentul de recruți cu vreo 22.000 soldați. Ungurii la rândul lor cer în schimb pentru urcarea contingentului, ca să li-se facă concesiuni în ce privește limba regimentelor din Ungaria. Miniștrii Wekerle și Andrássy bat de câțva timp aproape zilnic drumul Vienei, ca să ajungă și în privința aceasta la o înțelegere. Unele foi sunt informate, că cercurile militare ar fi dispuse să facă unele concesiuni Ungurilor și anume să se introducă limba maghiară în școala, care se ține cu soldații, la rapport și în serviciul pe câmp afară.

Se crede că până după vacanțele crăciunului se va putea ajunge la o înțelegere. Miniștrii ungari își dau cel puțin toată silința să mulcomească spiritele agitate, căci de altfel ar fi nevoiți să se despartă de fotoliile ministeriale, în care se simt atât de bine.

Despre evenimentele din afară dăm următoarele știri mai nouă:

Turcia. — Joia trecută s'a deschis în mod sărbătoresc *parlamentul turcesc*. După sosirea Sultanului în sala ședințelor, primul secretar al Sultanului a dat cetire *discursului tronului*, în care se spule între altele, că prin proclamarea Bulgariei de regat, principele Ferdinand a călcat credința jurată Sultanului iar prin anexarea Bosniei și Hertegovinei de către Austro-Ungaria s'a dat o lovitură drepturilor Turciei. Sultanul are însă speranța, că cu ajutorul marilor Puteri cestiunile aceste se vor putea regula pe cale pacifică.

După cetirea discursului, parlamentul turcesc și-a ales comisiunile, cari vor lua în desbatere diferitele proiecte de legi prezentate de guvernul Turciei.

De-odată cu deschiderea parlamentului turcesc Sultanul a numit și pe membrii, cari vor face parte din *senatul turcesc*. Astfel și Turcia, ca și celelalte state va avea două camere: camera deputaților și camera senatorilor. Intre senatorii numiți se află și vrednicul profesor român naționalist macedonean d-nul Nicolae Bățaria.

După știri mai nouă se crede, că *tratatul între Turcia și Austro-Ungaria*, în jurul anexării Bosniei și Hertegovinei, vor avea rezultatul dorit. Se spune, că ambasadorul austro-ungar Pallavicini a oferit Porții o despăgubire de 50 milioane franci. În schimb pentru această sumă Turcia să recunoască anexarea iar o parte din coman-dele ei pentru armata turcescă să se facă în Austria. Se crede că pe baza acestui ofert se va aplană conflictul între Turcia, și Austro-Ungaria.

Rusia. — Ziarul englez »Daily Mail« află din Petersburg, că ministrul de externe al Rusiei Iswolski își va desvolta expozeul său asupra *politicii externe* Vinea viitoare în fața Dumei. Iswolski va expune Dumei tratativele cu Austro-Ungaria și se va spăla cu această ocazie de acu-

activitatea lor, în fine prin întreaga lor personalitate au pus petrele unghiulare la formarea caracterului moral care mi s'a imprimat atunci și apoi cu timpul și prin valurile vieții s'a consolidat și în personalitatea mea.

Fiindcă la această cotitură a vieții — de după isprăvirea celor opt clase gimnaziale — *coplăria* se consideră a trece în *matunitate*, în juneț. aci închin aceste »*amintiri din copilărie*« cu încredințarea că am dorit să spun pe tot locul lucruri trăite cu adevărat... Dacă pe cei voui fi uitat câte ceva pe colo voui fi *adăugat* altceva și pe alocurea voui fi *schimbat* ceva, binevoitorul cetitor și mai ales colegii mei de clasă cari mai trăesc și vor ceti aceste *amintiri* mă vor scuza cu marele *Ghölhe* care în asa *biografie**) asa motivează asemenea scrieri: »*Când vom să ne reamintim întâmplările din cei dintâi ani ai tinerețelor, ajungem adesea pe punctul ca să schimbăm ceea-ce am auzit de la alții cu ceea-ce ateva posedem din propria-ne experiență intuitivă*«.

Dacă voui mai trăi și împrejurările

*) Gölhe »Aus meinem Leben, Wahrheit und Dichtung« I. Cartea I. p. 4.

V.
Așterne-mi pe gânduri
Visări argintate,
Alintă-mă 'n basme
Și 'n vremuri uitate.

VI.

In vrăjile tale
Tu pace-mi așterne
Și lasă-mă fiul
Visării eterne.

A. Cotruș.

Ingerul Românului.¹⁾

(Poveste.)

Măre, era odată o femeie harnică și cuminte, nevole mare. Și, vezi dumneata, când i-era și ei mai drag pe lume, rămăsese văduvă cu trei haidoși de flăcăiași frumoși și chipoși, de nu te mai săturați privindu-i. flăcăi pe cari-i crescuse sârmana numa'n fapte bune și 'n frica lui Dumnezeu.

Și, bietul răposat — biet să fie de păcate — lăsase neveste-si — din agoni-

¹⁾ După »Sămănătorul«.

sita lor, o mie de lei și mai lăsase încă trei mii pentru cei trei feciori, să se hrănească și ei în lume.

Acu... ce-or fi făcut feciorii cei mari cu banii lor nu știu, că nu m'am dus să-i întreb. Știu numa că într-o zi, când era bălcu mare la unul din satele vecine, feciorul cel mic, care făcea ca și taică-său negustorie de vite, plecă la târg.

La mijloc de cale, după un deal și-o vale — în dosul unei biserici — aude: buf... buf... Numai bușeli și răbufneli — »Mă! Ce să fie?« se întrebă flăcăul.

Se duce mai aproape și ce vede, se crucește: în cimitir un *jidan bătea mormântul unui Român*.

— »Ce-ai cu el, jupâne?«

— »Cum ce! Hoțul ăsta de Român mi-e dator o mie de lei. Și, când mă gândeam să mi-i dea, uite: l-a luat cel de pe scorbură și eu am rămas așa. Acu iaca bat și eu mormântul, să m'aleg incalea cu atâta și să mă pomenească și mort.«

— »Nu-l mai bate! E păcat de D-zeu să n'aibă odihnă în mormânt suflet de creștin. Na mai bine mie de lei și du-te 'n treaba dumitale!«

Și-i dă flăcăul mie de lei, iar jidanu.

sarea ce i-s'a adus, cumcă ar fi știut mai de mult că Austro-Ungaria plănuiește anexarea Bosniei și Herțegovinei. Ministrul de externe al Rusiei va arăta că Anglia, Franța, Italia și Rusia sunt de părere că anexarea va trebui consfințită de toate puterile semnatare ale tratatului din Berlin. Iswolski va aminti, că Rusia are cea mai mare simpatie pentru slavi, dar că nu se va angaja într'un războiu. Va mai adăuga, că Rusia acceptând nota Austriei a făcut să dispară încordarea ce domnea în politica externă. La sfârșit Iswolski va afirma simpatia, pe care Rusia o poartă Turciei și va încheia susținând că dorința Rusiei de a se da o soluție pașnică crizei din Balcani are toate șansele de reușită.

Ciolănărie.

Brasov, 11 (24) Dec. a. c.

Dacă o foaie bună și cinstită poate fi un puternic promovator al culturii și înaintării poporului, contribuind la educațiunea lui religioasă-morală și națională, nu-i mai puțin adevărat că o foaie, care nu-și împlinește chemarea, fiind lipsită de conștiința răspunderii și condusă de interese murdare egoiste, poate strica mult, infectând moravurile bune și propagând ură și desbinare în societate. A avut noroc poporul nostru și în deosebi poporul român din Brașov, de unde au răsărit în veacul trecut primele foi românești dincoace de Carpați, c'a fost ferit până înainte cu câțiva ani de acel soi de ziare, cari nu-și înțeleg, sau nu vreau să-și înțeleagă chemarea.

Românii Brașoveni, mulțumită bunei povătuiri de care au avut parte, au fost totdeauna pildă viasă pentru conaționalii lor de pretutindeni în aducerea de jertfe pe altarul națiunii și al bisericii cu puteri unite și în cea mai frățescă înțelegere. A trebuit să vie un timp fatal, când, după ce au dispărut dintre noi cei din urmă din garda bătrânilor venerabili, cari conduceau afacerile școlare bisericești purtați de increderea nemărginită a poporului, au izbucnit nenorocitele certe la bisericile noastre românești din Scheiu și din Cetate, ca să turbure această armonie tradițională.

Era aproape să se potolească cu totul aceste neînțelegeri și să reîntre toate în văgășul cel vechiu și sănătos, dacă, după alegerile dela biserica Sf. Nicolae din iarna anului 1904, câțiva malconțenți, cari au căzut la aceste alegeri, nu și-ar fi pus în gând să ațite pasiunile între cele două partide din Scheiu și dacă nu ar fi înființat chiar o foaie săptămânală, prin care să-și poată propaga ura și răsbunarea față cu cei ce au ajuns prin alegeri în fruntea afacerilor bisericești școlare. A urmat în aceasta foaie, sau mai bine zis foiță, poreclită „Deșteptarea“ ziar social-economic, o companie scandaloaasă de cele mai triviale și înjosi-

toare personalități imbibate de patima urei și a răsbunării, cum nu s'a mai pomenit nicăieri, necum în Brașov. Foaia redactată de doi profesori malconțenți dela școalele noastre centrale ajunsese la un grad de deliriu al rătăcirii sufletului, încât nu mai respecta nici cinste personală, nici instituțiune și amenința a invenina chiar și tinerimea școlară cu contagiul duhoarei ce-o răspânda. Cei atacați au scos și ei o foaie săptămânală „Dreptatea“ în scopul de a paralisa efectele rele ale foaiei malconțenților, dar furia acestora nu se putea îmblânzi, așa că s'a văzut îndemnat însuși sinodul archidiecezan să intervină și să ceară sistarea ambelor foi în interesul instituțiilor noastre, pentru a să pune capăt la orice fel de polemie, ce ar putea avea o înrăurire stricăcioasă asupra lor și îndeosebi asupra educațiunii tinerimei. „Dreptatea“ a încetat, „Deșteptarea“ însă și-a continuat apariția. Pentru câțiva timp și-a mai moderat limbajul, dar numai pentru a izbucni din nou din timp în timp răscolind toate pasiunile.

Acum că se apropie iarăși nouele alegeri ale comitetului parohial dela Sf. Nicolae, foaia malconțenților a intrat din nou cu forțe îndoite în curentul vechilor sale păcate; țipă și strigă mai rău decât cea din urmă precupeață din târgul poamelor, clevețind și insultând pe aceia, cari după limbajul lor au ajuns „stăpâni peste averile bisericești“ și „nu vor să scape din labe ciolanele dela sf. Nicolae“.

Înțelegem starea în care să află sufletul turmentat al malconțenților cari acum patru ani, după a lor convingere interioară, au scăpat ciolanele dela sf. Nicolae, deși modul cum își închipuiesc ei a fi stăpâni peste averi, nu-i recomandă nicidecum ca candidați la viitoarele alegeri. Poate însă tocmai simțul acesta îi face să ridice învinuiri atât de calumnioase față cu cei ce sunt astăzi în fruntea administrației bisericești și să nu se mulțumească nici cu aceasta, ci să harangueze poporul din Scheiu prin foița lor și să-l ațite în contra „popii Saftu cu profesorii lui“. Dar nici aici nu se opresc, ci d-nii profesori Vlaicu și Sulică cari, după cum știe toată lumea, conduc și redigează această foiță, pe când „editorul și redactorul ei responsabil“ lucrează de luni de zile într'un stabiliment tipografic din Bucovina în toată liniștea sufletească, să năpustesc c'o furor, chiar și la ei neobicinuită. și în contra vechiului nostru organ, încercând să ațite pe poporenii din Scheiu în contra noastră luându-și refugiu la minciună și la calumnie. Acest atac, ce-l întreprinde „Deșteptarea“ nr. 46 din anul curent în contra noastră,

ar fi ridicol și nici nu l'am fi băgat în samă, dacă am fi datori față cu poporul nostru din Scheiu, cu care de 70 de ani am trăit în cea mai bună pace și armonie, să-l respingem, demascând relele intențiuni ale calumniatorilor. Iată ce scriu malconțenții dela foița amintită într'un fel de apel tipărit cu litere mari și îndreptat către poporul scheian :

»Și vă întrebăm acum, iubii poporeni din Scheiu Brașovului nostru: Ce credeți D-voastră, care este mulțumita lui Iuda Vanzătorul și a găganilor pentru că i-ați făcut stăpâni pe averile Bisericești și școalelor D-voastră?»

»Apoi fiindcă nu știți, să vă spunem noi cum vă cinstesc și cum vă mulțămesc Domnii și boerii, pentru că le-ați dat pâinea și cuțitul în mână la Bisericești și la școală.«

»Ascultați întâiu ce scriu despre D-voastră cărturarii dela școală și Bisericești, în Gazeta Transilvaniei (Nr. 241). Poate ați auzit v'odată, că aici la Brașov apare o foaie unită, la care li zice »Gazeta Transilvaniei«. Asta e foaia, în care să răsuflă popa Saftu cu profesorii lui și-și dă focul dela inimă când se gândește, că mâne poimâne o să-i scape din labe ciolanele dela Sf. Nicolae, cu cari și-a pus șapte rânduri de slănină pe spate. Aceasta este foaia, care de ani de zile nu vă mai scoate din mojiți și prostii, precum vă aduceți aminte că scria acum 4 ani când ați ales pe directorul Vlaicu în sfatul comitatului nostru. Și cu toate acestea D-voastră, oameni buni și iertători, cum sunteți, le-ați uitat toate și le-ați iertat și mai astă vară, când cu jubileul »Gazetei«, când ați văzut că e vorba de-o cauză națională, ați târât facilele pe sub ferestrele »Gazetei« și i-ați dat chiote d-lui Mureșian de răsuna târgul și sfatul. Și cum vă mulțumește astăzi bătrâna »Gazeta«, pentru că i-ați făcut atâta alai și cinste și pentru că i-ați târât șlepul înainte streinilor?»

»Ascultați ce scriu cărturarii și farișei în foaia uniților dela »Gazeta«: Domnii dela »Gazeta« scriu negru pe alb, cum că D-voastră alegătorii noștri din popor, căți v'ați dat votul pentru fiul D-voastră directorului Vlaicu la Bisericești acum două săptămâni, și anume 164 alegători din Tocile și 272 alegători dela Sf. Nicolae, ați fost beți de nu vă lăneau picioarele și că puțua biserica de D-voastră și că de vachit cel mai de l-ați băut prin toate cărciumile Brașovului, vi s'au tocit toate simțurile de nu mai știți de capul D-stra.«

»Ei bine a-ți auzit oameni buni cum Vă înfățișează înaintea lumii, prietini lui popa Saftu dela »Gazeta Transilvaniei«, și cum știu să Vă mulțamească astăzi pentru că i-ați făcut stăpâni peste averile Bisericești D-Voastră?»

Românul zice : „pasărea pe limba ei pierde“. Ne 'ncredem în bunul simț al tuturor Românilor de bine din Scheiul Brașovului, și li rugăm să cetească și să recetească rândurile citate de mai sus din „Deșteptarea“ și să se gândească la cei ce le-au scris și la ziarul nostru, care nu ne putem plânga, că n'ar fi cetit în Scheiu. Apoi să judece înșiși în conștiința lor de oameni și Români de omenie: dacă aceia, cari față cu poporul român din Scheiu nu se sfiesc a veni cu astfel de calumnii ticăloase și a se

lauda, că n'au mers dimpreună cu poporul să sărbătorească și să aclameze „Gazeta Transilvaniei“ sub ferestrele redacțiunii ei la jubileul de șaptezeci de ani, mai merită să fie luați în serios de acest popor, care cu toate neajunsurile sale și-a păstrat până acumă cinstea sa în biserică ca și cinstea sa națională.

Numărul jubilar al „Gazetei Transilvaniei“ n'a putut scăpa nici el de deosebita atențiune a procuraturii ungurești. La ordinul procurorului din Târgu-Mureșului s'a prezentat în redacția noastră judele de instrucție dela tribunalul din Brașov și a confiscat exemplarele, aflate în depozitul redacțiunii. Tot la ordinul procurorului redactorul responsabil al foaiei noastre a fost ascultat eri de judele de instrucție cu privire la mai mulți articoli apăruiți în acel număr și dificultăți de procuror.

Cronici bucureștene.

Din camerele române. — Iuptu între partide. — Timpul.

București, 10 Decemvrie 1908.

Discuțiunile răspunsului la mesaj au fost de rândul acesta atât la Senat cât — mai cu seamă — la Cameră, s'ar putea spune, la înălțimea cuvenită.

Insuși răspunsul pe care Camera îl face, se deosebește mult de alte multe de până acuma. E ceva mai hotărât, ceva mai demn.

În discuțiuni, mai mult decât în mesagiul regal și în răspunsul la acest mesaj, se simte ecoul împrejurărilor prin cari trecem.

S'a accentuat cu această ocaziune pentru întâiaoară nemulțumirea ce există în țară față cu politica statelor vecine și anume cu aceea a monarhiei austro-ungare, care înăuntru se poartă așa de mășter cu naționalitățile și mai ales cu Români, iar în afară ține să urmeze față de România vechea politică economică a profiturilor mari fără nici o concesiune, fără nici o atenție pentru produsele acestei din urmă.

Aproape toți oratorii au cerut, în cazul neîncheierii în cel mai scurt timp a acestei convenții, denunțarea convenției din trecut. Austria ar avea multe milioane de pierdut într'un astfel de războiu, pe când România nimic. Dar se vede că în urma pașirei hotărâte a partidului creștin-social din Austria, lucrurile nu vor putea ajunge acolo.

... Astfel au vorbit în deosebi în zilele din urmă ale discuției, în Cameră, câți-va deputați. Foarte hotărât a vorbit însă d. Diamandi, tânăr liberal și fost socialist, care spre a putea fi mai hotărât atât în cestiunea economică țărănească internă cât și în cestiunea economică, dar mai cu samă națională externă, și-a luat rezerva de a vorbi nu ca liberal, ci în numele său personal. Ca și d. Diamandi d. Iorga a cerut ca guvernul să urmeze o politică mai hotărâtă, mai națională față de frații noștri din Ungaria, și de tratamentul la care sunt supuși.

săria în sus, nu alta. A luat-o și s'a dus unde a dus mutu iapa.

Pe urmă, flăcăul drege pământul drit-cuit și pângărit de lifta spurcată, îi pune câteva flori acolo și se duce acasă.

Cum îl vede maică-sa :

— »Da bine, mamă, aproape fu târgul!«

— »Ei, mamă, nu mai zice așa; ci mai bine închină-te!«

Și-i spune de-a fir a păr toată tirișenia.

— »Și-acu — zice flăcăul — »dă-mi, mamă, mia dumitale să negustoresc, că eu nu am para chioară.«

Maică-sa, suflet bun, i-o dă; iar Românașul plecă tot la târg, călare.

La o răspântie, îi răsare 'n cale un bă ețel.

— Unde mergi neicuțule?

— Uite, nene, am plecat să-mi găsesc stăpân. Nu mă bagi dumneata?

— »Apoi« — zice flăcăul — »nu m'am gândit la asta până acum. Da să-mi mai a seama.«

Și pleacă amândoi spre târg. Da, uitasem să spui, pe flăcău îl povățuise taică-său — când încă nu închisese ochii — să nu-și bage slugă pe cel care o mânca mai mult decât el. D'aia au tras la un han și pe când mâncau, flăcăul tot trăgea cu coada ochiului la băiat, să vază : cât mânăncă?

Imbucă sârmanul te miri ce — nimitica toată; se școală și-și face cruce.

— Știi ce, neicuțule? Te bag. Cât ceri pe an?

— Apoi, nene, eu nu mă tocmesc cu anul. Să stau eu la dumneata și dacă te-i mulțumi, mi-i da ceva; dacă nu, m'oi duce cu Dumnezeu.

L'a băgat; apoi și-au văzut de drum.

La târg, numa se pomenește flăcăul cu sluga că-i zice :

— »Știi ce, stăpâne? Dă-mi mie banii dumitale să-i negustoresc.«

Flăcăul, ce-i vine, îi dă; băiatul se depărtează, iar el rămâne să se odihnească acolea, pe un răzloj.

Sluga a luat prin târg și a cumpărat niște boi; când i-a vândut, a câștigat cinci

sute de lei. Cu o mie cinci sute a cumpărat niște cai. Când i-a vândut, a luat pe ei două mii de lei.

Pe urmă, vine cu socoteala.

Se miră flăcăul : »Mă, băețele, bun noroc mi te-a trimes, cin' te-a trimes!«

Se înserează și ei pleacă acasă.

Li-era drumul peste o apă. Plouase și veniseră mari talazurile.

În urma lor venia în goană mare o droșcă cu cai, în fundul căreia se vedeau doi boieri.

— Stăpâne, stăpâne, — strigă băiatul — stai să treacă întâi droșca.

L'ascultă flăcăul. Intră droșca în apă, dar... o iau talazurile, nenșorule și se înecă. Bieții boieri strigă cât le ia gura : »Ajutor, oameni buni, ajutor, că ne prăpădim!«

Flăcăul și-a încălecat calul și s'a dus în apă de a ajutat pe cel de care mai putea fi nădejde de scos. Celălalt era ca și dus.

Steteau acum la mal, se uitau cum se duce pe lumea dușilor suflet de creștin și dedeau din umeri că... de, n'aveau nici o putere.

Da, deodată se pomenește cu sluga :

— »Las' că-l scot eu, stăpâne!«

Și, spre mirarea boerului și a flăcăului, s'aruncă băiatul înot și apucă de mână pe cel înecat, ba scoate și desagi cu galbenii. Rămâne în apă numai trăsura cu caii.

— »Mă, mă, mă! Asta nu e Români! Câtă putere pe el! Și nu e decât un ghi-bârdeu!«

Le lasă boerii și bani și tot și pleacă mulțumindu-le cu lacrimi în ochi, că i-a mai lăsat să calce iarba verde.

Apoi, vesel nevoie mare, stăpânul își încalecă roibul și se duce în treaba lui, cu slugă cu tot.

Trec așa trei ani de zile și, în timpul ăsta, cât nu dă 'nainte flăcăul nostru! Ce mai case! Ce mai sloane, magazii, acareturi, moși întinse, vitișoare!... mă rog: nici nu-l mai cunoșteai! Și, astea toate numai pe urma băiatului care tot ghem rămăsese. Unde punea el mâna, punea Dumnezeu mila.

Acu, într'o Duminecă, cum sta flăcăul pe prispa casei, se pomenește cu sluga că-i zice :

1) Mic și îndesat.

Toate acestea le-a aprobat majoritatea Camerei prin aplauzele ei — și ele au mulțumit pe deplin opinia publică din țară.

Mișcarea de protestare în public continuă. Duminică trecută alte *meetinguri* s-au ținut în câteva orașe din provincie. Toate rezoluțiile ca și cea din București, Călărași etc., au propus și inițiat boicotul mărfurilor austriace și ungurești.

Din nefericire lupta s'a încins din nou înverșunată între cele trei partide în capitală, în jurul celor trei scaune vacante pentru cameră. Pentru alegerea dela 21 Decembrie s'au făcut mobilizări și mai cu seamă exerciții și cheltuieli de mobilizare, cari dovedesc trebuința ce simte fiecare dintre combatanții de a-și arăta însemnătatea și puterea.

În acest scop, conservatorii-democrați, cari, se pare, mai mult decât liberalii și vechii conservatori țin cu orice preț să iasă învingători, au adus dela Roma pe d. *Fleva*, până acum ministru plenipotențiar al României la curtea italiană, bărbat popular în capitală odinioară, dar azi se pare să mult mai puțin.

Timpul e schimbător și, după cum e, de bună seamă că nu e tocmai favorabil câmpului pe care îl ninge, apoi îl plouă rămânând descoperit noaptea geroasă. În timpul mai din urmă a fost în general umed, favorizând, îndeosebi în București, ivirea mai multor boale molipsitoare, cari au determinat închiderea școlilor primare până după sărbători. M.

Discursul deputatului Dr. I. Maniu.

Continuăm atăzi cu publicarea discursului dep. Dr. I. Maniu, rostit în ședința dela 28 Noiembrie cu ocaziunea dezbaterii bugetului ministeriului de interne:

Dr. Maniu: »Când vreau să critic activitatea politică a ministrului de interne, voi căuta, că oare puterea depusă în mâinile lui conlucă la aceea, că singuraticii cetățeni vor putea exercita liber drepturile politice în cadrele normelor materiale și că oare activitatea guvernului nu e de atare, ca să poată eluda acest drept material? Scrutând din acest punct de vedere politica domnului ministru de interne, citez să afirm, că toate alegerile parțiale dovedesc, că politica d-lui ministru de interne tinde a strămtora între margini cât mai înguste dreptul electoral normat prin legi. Știm doar, că nu s'a întâmplat nici odată, eeeace s'a întâmplat acum sub cărmuirea d-lui ministru de interne, că la o alegere să fie mai mulți jandarmi decât alegători. Nu s'a mai întâmplat niciodată, ca 1200 alegători să meargă la alegere petrecuți de 1600 baionete, după cum s'a întâmplat sub cărmuirea d-lui ministru. (*Mișcare în stânga*). D-l ministru va recunoaște-o aceasta. (*Sgomot infernal*).

Dar politica d-lui ministru de interne ne împiedecă nu numai când ar fi să participăm la puterea legislativă, ci împiedecă și participarea noastră la puterea executivă. Când zicem că dreptul de-a participa la guvernare face parte din drepturile politice ale cetățenilor, aceasta o înțelegem din două puncte de vedere și anume: ca în corporațiile autonome, cari există în cadrele legilor, cetățenii să poată participa neimpedecați și să-și poată exercita drepturile autonome în toată li-

bertatea și fără pericolul eludării; iar mai departe ca cetățenii să fie aplicați în funcțiile puterii de stat, ale administrației ca oficanți, ca funcționari, pentru ca să poată conlucra astfel și ei înșiși, ca singuraticii funcții ale statului să fie îndeplinite astfel, după cum cere opinia publică și sentimentul de dreptate. Dacă examinăm din acest punct de vedere politica d-lui ministru de interne și a organelor d-sale, atunci pot spune cu toată sinceritatea, că acea politică nu e altceva, decât perpetuarea sistemului, care pe locuitorii țării, dar mai cu samă pe noi Români ne împinge adese-ori până la marginile desperării. (*Vii aprobări în centru*). Dacă d-voastră credeți, că în corporațiile autonome, pe cari legea le institue pentru toți cetățenii, noi Români avem vre-o influință...

Somogyi A.: Nici nu e nevoie!

I. Maniu:... dacă d-voastră credeți că noi putem să ne exercităm în libertate în dreptățile noastre autonome, sunteți în mare rătăcire. Toate alegerile, fie pentru comună fie pentru comitat, sunt cu ade-vărat numai complexe foarte iscusite ale rafinării, ale eludării, ale forței. În cele mai multe părți ale țării s'a făcut restaurare pe un nou period de trei ani a municipiilor autonome și pot să spun, că nu există un singur comitat locuit de Români, în care nu s'ar fi comis serii întregi de abuzuri și ilegalități. (*Aprobări în centru*). Ași putea să amintesc exemple, cum în unele comune jandarmii, i-au prins pe Români și i-au dus la centrul de votare ca să voteze în »secret« și »țedule«. Dar știu și cazuri de acele, când alegătorii, cari erau aderenții partidului nostru, și-au dat cu toții țedule de-a-le noastre la votare, dar când țedulele s'au scos din urnă, acele nu mai erau țedulele oamenilor noștri. (*Contestări*).

O voce în stânga: Calomnie!

Preș.: Rog liniște!

I. Maniu: Nu e calomnie domnilor.

Contra alegerii respective s'a dat și recurs, dar e natural, că acei cari comit atari fapte, nu le comit astfel, ca să poată fi și pedepsiți pentru ele. Nu sunt toate calomniile, căte nu le putem dovedi după toate formele procedurii civile; pentru că se poate să fie dată o serie concretă de fapte conchidente, prin cari un fapt să se confirme mai presus de orice îndoială, cu toate că după formele procedurii sau chiar cu ajutorul metodelor administrației nici când nu le-am putea prezenta ca dovedite în favorul nostru.

Dar aceste abuzuri ale alegerilor administrative, cari caracterizează politica aceasta și cari sunt de fapt continuarea guvernării liberale de 30 de ani na se manifestă numai în felul acesta, ci și într'un alt fel și anume că în cazuri, când în butul tuturor apucăturilor și în butul forței reușește lista cetățenilor independenți la alegerile municipale se află totdeauna pretexte pentru a se nimici atari alegeri; de rezultat nu trebuie să ne îndoim niciodată. Atari alegeri vor fi frumusețea nimicite (*Zgomol*). Dacă vă îndoiiți de cele ce le spun, voi cita cazuri, în cari alegerile duse la sfârșit în mod legal au fost nimicite pe baza oare căror pretexte și exclusiv numai fiindcă a eșit învingătoare lista cetățenilor neatârători de potentații comitatului.

Dar drepturile cetățenilor nu trebuie să se manifesteze numai în participarea la corporațiile autonome și în exercitarea drepturilor autonome, ci și în aceea, ca singuraticilor cetățeni fără nici o deosebire de confesiune, de naționalitate sau de clasă

să li-se facă loc în officii și în funcțiuni chiar pentru scopul, ca modul de exercitare al puterii executive să corespundă sentimentului public. Și în corpurile funcționarilor administrativi să se reoglindeze ade-vărata imagine a țării.

Cum stăm însă la punctul acesta? În toate comitatele de pildă, în cari noi Români avem majoritatea, nu veți afla funcționari români în administrație, decât sporadic unde și unde câte unul ca și corbii albi. Acolo e comitatul Clujului, comitatul Albei-inferioare, acolo e comitatul Hune doarei, Solnoc-Dobăca, Turda-Arieș, Sălaj, Torontal, Caraș-Severin și altele. Nu aflu în nici unul funcționari români, sau numai aici și colo câte unul. Dar să nu credeți, că faptul acesta îl imputez exclusiv rasei maghiare ca atare. Nu. Ci îl imputez și dominațiunii de clasă, a cărei hipertrofie a-pasă asupra acestei țări. (*Aprobări în centru*).

Ași fi curios să văd, că după actualul sistem virilist cum ar putea să străbată în administrația unui comitat un individ, care n'ar avea nici legături de amicitie, nici altă comunitate de interese cu potentații din comitate, cari sub titlul autonomiei împedecă progresarea comitatelor și cari pretextând exercitarea unei autonomii nu fac altcum, decât prefac comitatele în mici pașalâcuri provinciale (*Zgomol*).

On. Camera! Abstrăgând dela principiile generale, avem legi pozitive, pentru ca la complinirea officilor publice să nu se ia în considerare nici o deosebire de confesiune, naționalitate sau de clasă (*Zgomol*).

Vă întreb însă și să-mi răspundeți în sinceritatea conștiinței d-voastră: este oare principiul egalității realizat în țara aceasta? Puteți afirma d-voastră, că toate clasele și toate rasele pot de fapt să se valideze de-opotrivă acolo, unde fiecare cetățean este îndreptățit a se valida? (*Zgomol prelungite*).

Preș.: Rog liniște!

I. Maniu: Dacă d-voastră voiți să desmințiți acea teză a mea, că în privința politică, în privința drepturilor cetățenești nu există egalitate de drept în această țară, în cazul acesta vi-se impune ca desmințirea să o faceți dovedind că din trei milioane de Români, câți locuiesc în această țară, în proporție, câți Români sunt aplicați în funcțiile publice? Dacă d-voastră veți dovedi, sau dacă veți putea arăta că s'ar atinge pe aproape, nu măsura dreptului dar măcar aceea a echității, — voi zice că am greșit și că nu eu, ci d-voastră ați avut dreptate. (*Aprobări în centru*).

Nici nu vorbesc de șspani... (*Zgomol prelungite*).

Preș.: Rog liniște!

I. Maniu:... eu privire la cari legea conține dispoziții lămurite, că da, trebuie aplicați și dintre naționalități. Nu voi vorbi despre acestea, pentru că comiții supremi fiind totdeauna oamenii de încredere ai guvernelor, eu în definitiv nu pot nici încerca să inspir d-lui ministru de interne încredere față de persoane, cari din punct de vedere politic nu se bucură de încrederea d-sale. Voiesc să vorbesc numai referitor la aplicarea în officile subalterne administrative unde e vorba de a lucra pentru salutea publică și pentru a câștiga pâine. Aici pot pretinde, ca și oamenii noștri să fie aplicați fără nici o considerație laterală. Căci orice ați zice d-voastră, nu veți putea răsturna niciodată adevărul, că precum națiunea maghiară va putea fi guvernată în orice vreme mai bine de un

Maghiar, tot astfel și pe Român, Românul îl va ști guvernă și administra mai bine și mai conștientios. Pentru mine e mai presus de orice îndoială adevărul, că ori-cât ne-am nizi să ne ridicăm peste considerațiile, cari rezultă din raporturile de naționalități și confesiuni existente — cel de același sânge cu mine mă va ști ap'ra totdeauna mai bine de cât ori-cine altul, a cărui nici vederi nici concepții nu corespund în așa măsură vederilor și concepțiilor mele.

Dar nu e hotărâtor numai acest punct de vedere, ci și ceea ce constatăm în ținuturi întregi. Și anume, că atari oficanți impuși din partea potentațiilor comitatensi abuzând de puterea lor, la dreptul vorbind nu mai pot fi socotiți ca oficanți și ca funcționari, ci sunt un adevărat flagel pentru poporul, asupra căruia sunt puși și urmarea acestui fapt apoi este, conform modului de cugetare al oamenilor în general, ca toate greșelile și toate păcatele, pe cari le comite câte un astfel de oficiant maghiar într'un ținut locuit de naționalități nemaghiare, le vor pune în contul poporului maghiar vinova pentru sistemul păcătoș de azi. Dacă se aplică Români în officile din ținuturi românești și aceia nu își vor face datoria față de poporul român, prin aceasta nu se poate spori odiul față de maghiari, ci se va zice: Tu Române, dacă ești Român și ai ajuns în officiu, poartă-te cum se cade ori pleacă pe aici în colo. Și dacă se vor întâmpla abuzuri, din aceste nu va izvori ură față de poporul maghiar, ci va izvori un sentiment de dreptate mai pronunțat, care îl va constrânge pe fiecare oficiant a-și împlini datorițele. (*Aprobări în centru. Zgomol*)... Și din faptul că guvernul de acum și corpurile autonome comitatense pretrează în mod consecvent pe oficanți, cari nu își trag originea din poporul maghiar, urmează încă un rău și mai mare, care e în strânsă legătură cu greșelile administrației și autonomiei noastre comitatense. E răul, că officile fiind la discrețiunea câte unei elice, care dă officile unor persoane, cari au legături de înrudire sau legături de interese de clasă cu elice și nu după aptitudinile personale și după merit, acele nu pot fi luate atunci, când purtătorii lor s'au făcut nevrednici de dănușele, și aceștia nu pot fi trași la răspundere în caz de transgresiuni. Dacă oficanții sunt legați cu atâtea și atâtea legături de înrudire și de altă natură cu interesele familiilor conducătoare, vă puteți închipui d-voastră, că li veți putea da afară numai iac'asa? Nici de cum! Pentru că atunci, când ar trebui să-i dați afară, veți fi cu considerare la interesele de înrudire și de clasă, pentru cari respect-viu au fost aleși sau numiți. Și de sigur nu vă veți încumeta a conturba »armonia socială« și a vă încurca în sfeci cu elicele comitatense, a căror mânie poate să devină neplăcută pentru acei, cari o provoacă.

Nu încapa nici o îndoială, că noi în țara aceasta nu administrăm, ci suntem administrați de o casa ori de o rasă. Din toate puterile și cu toată conștiința mea mi-am dat silința să mă conving cum se face la noi administrația: și am ajuns la convingerea, că la noi nu poate fi vorba de aceea că populația țării s'ar administra singură, ci e administrată de aceia, cari în urma poziției sau a originii lor au ajuns în situația norocoasă de a se fi înfipt în vre-un comitat și pe cari interesele de clasă și necesitățile existenței i-au pus în cărca vre-unui comitat.

Dar nu numai considerațiile de drept

— »Ia ascultă, stăpâne! Mult o să stai așa, fără nici un căpătăiu? Insoară-te și dumneata, odată, să fii în rândul oamenilor. Nu vezi că ai cam albit?«

— »Bine, bine, băete; să mă însor. Dar pe cine să iau?«

— »Ei, pe cine? Pe fata împăratului.«

— Ce, mă băețășule, tocmai acum ți-ai găsit să răzi de mine? O să mă ia fata aia?

— »Da bine, stăpâne«, — zice iar sluga. — Când te-am mai dus eu la rău și când am mai răs de dumneata? Dacă te trage inima, ia-ți paloșul ce ți-a lăsat răposatul și... hai înainte cu Dumnezeu!«

Vezi dumneata, moșicule, eu m'am tot luat cu vorba și am uitat să-ți spun că răposatul taică-său lăsase moștenire flăcăului și un paloș.

**

Isi iau ei merinde în desagi și pleacă spre curțile împărătești. Acolo, altă dandana: la fata asta — ea știe ce avea — cine venea în pețit, n'ar fi mai venit, nu se întorcea cu zile. Adecă, împăratul punea pe pețitor de se culca noaptea în palat și până în ziua, tânărul era înghițit de un șarpe ce-i oșia fetei pe gură.

— »Impărate« — zice voinicul — »am venit să-mi dai fata.«

— Bine, bine, băete! Da, întâi să te culci o noapte în palat. Apoi ți-o da-o. Zice asta Măria Sa, da în gând: »Apoi, tot nu e cine știe ce sculă de tine. O să te duci și tu plocon în lui ucigă-l toaca... că s'au dus ei alții mai ceva ca tine!«

Se învoese, dar flăcăul își ia și sluga.

— Stăpâne, dă-mi paloșul și așteaptă-mă aci.

Întră sluga în odaia unde dormea mlădița împăratului și cum era întunec, fata nu l'a cunoscut.

Odată se răstește el la ea și o amenință cu paloșul:

— »Hi!... fetică! Până acu ți-a fost...«

— zice el. »Am să te tai în noaptea asta!«

Și mai repede odată paloșul.

Atunci, măi taică, să vezi minune! De groază, fata odată oticenește și — să iertați dumneavoastră — odată varsă pe gură un șarpe balaur cu solzii de aur care — nici una, nici alta — dă năvală să înghiță pe băiat. Dar el, mai iute decât fulgerul, repede paloșul și îl taie drept în două. Amenință pe fată a doua oară și iarăși iese un șarpe pe care îl taie și... tot așa până de trei ori.

Pe urmă: »Uite, stăpâne, ți-a rămas fata tot cu sufletul curat; știi curat și luminat ca argintul strecurat.«

Fata, scăpată de duhurile necurate, doarme dusă până la ziua. Și, când vine Măria Sa împăratul, găsește pe flăcău viu nevătămat, stând cu paloșul de pază lângă patul fetei; iar în odaia alături... slugulița, făcută ghem, mâna porcii la jir.

Ci unde să-i trăznească Măriei Sale prin cap, că ghemul de colo făcuse minunea?

— »Impărate luminate« — zice voinicul — »acum ai o fată de toată bună-tatea. Vezi ce e pe jos?« Și-i arată stărvurile de balauri făcute ciopăți. »Da să mi-o dai de nevastă, Măria Ta, cășa ne-a fost vorba.«

I-o dă și fac. moșicule, o nuntă, de se duce vestea.

**

Mai petrec ei ce mai petrec pe la scrii cari le dau în samă împărăția cu toate bunurile și grijile ei; apoi, împăratul cel tânăr, zor nevoie, să se ducă pe la măsă cu nevastă.

Pleacă la drum și iau cu ei și pe băiat...

Dar, prin o pădure, nuna ce aude împăratul:

— »Stăpâne dragă, oi fi, n'oi fi mulțumit de mine... eu te las; mă duc în alte părți.«

— »Da bine, băețășule, din ce-ți veni?« — zice împăratul, întristat cum nu se mai poate. »Nu ești mulțumit de mine?«

— Ba sunt mulțumit, dar nu mai stau.

— Încalca, spune-mi: cât să-ți plătesc? E atât amar de vreme de când te străduiești să mă faci om.

— Ce să-mi plătești? Nu mi-ai plătit acum trei ani? Știi când ai dat o mie de lei. Și nu mai aveai după sufletul d-tale nici o para.

— Cum? Cine ești dumneata?

— »Cine?« — zice sluga. — »Află, împărate, că eu sunt ingerul Românilor pe care l'ai scăpat dela jidan. Nu i-se putea odihni sufletul sârmanului creștin și numai d-ta te-ai milostivit cu el. D'aia te-am slujit!«

Și, când zice cele din urmă cuvinte, băiatul începe să se ridice în sus, încet, încet, până pierde în văzduh, într-o lumină orbitoare.

cetățenesc și acele referitoare la drepturile politice mă fac să nu am încredere față de guvern, ci mai e și împrejurară că ori cât s'ar fi trudit d-l raportor a ne prezintă în proporții uriașe progresul, pe care l'ar fi făcut țara sub noul regim, trebuie totuși să constat, că *erogațiunile și îngrijirile, cari se fac în bugetul internelor pentru salubritatea publică* — sunt minime. Din bugetul, care se află înaintea noastră apare, că în preliminarul pentru salubritatea și pentru saluta publică — lăsându-se la o parte, bine înțeles, sume la cari se încasează tot în acești rami — excedentul erogațiilor se evaluează net la 7 milioane coroane. Dacă unai adaugem și ce se ia în buget pe baza legii noue despre medici, erogațiunile nete de această natură se urcă la suma de 10 milioane față de care numai pentru jandarmerie se spesează 17 milioane coroane, iar cu poliția 27 milioane (Zgomot).

(Sfârșitul discursului îl vom da în numărul viitor.)

Predarea limbii maghiare în școli.

Ordinațiunea nr. 120,000 a ministrului de culte dată la 14 Nov. 1908 către toți inspectorii regiști.

Prin această ordinațiune publicată în numărul de Marti al monitorului oficial, ministrul Apponyi pune în vigoare planul de învățământ al limbii maghiare conform dispozițiilor cuprinse în §-ul 19 din legea XXVII — 1907. Propunerea limbii maghiare este în general obligatorie pentru toate școlile populare iar în caz când nu se face destul, inspectorul e dator să constate că din a cui vină obvine neglijența, din a învățătorului ori din partea autorităților școlare. Astfel va aplica dispozițiunile cuprinse în §-ul 22 sau cele cuprinse în §§-ii 26 și 27 din legea citată.

Planul de învățământ e pregătit pentru școala cu un învățător și cu 6 despărțăminte, (clase), adică cuprinde datoriile minime relative la propunerea limbii maghiare așa că ministrul pretinde asemenea progres și în școlile aflătoare în cele mai nefavorabile condițiuni.

Pentru ca să cruțe pe învățătorii dela experimentări zadarnice, a pregătit o instrucțiune sau călăuz, care nu e obligator dar se poate prin el ajunge rezultatul pretins prin lege.

D-nii inspectorii sunt datori cu ocaziunea vizitelor de școală a constata cu strictetă dacă:

1. Învățătorul școlii nemaghiare posedă limba maghiară în așa măsură încât să o poată și propune?
2. Planul de învățământ dat prin ordinațiunea de față folosește-l și ține-se strict de el?
3. Intrucât nu s'ar folos la acest plan de călăuz, metoda de propunere corespunde sau nu?
4. Dacă au aceste în vedere, să se constate că oare progresul corespunde scopului arătat în observările acestei ordinațiuni?

Dacă neprogresul se constată față de un atare învățător, care nu se folosește de acest plan de învățământ, atunci învățătorul trebuie oprit dela folosirea și aplicarea metodei său sub greutatea cercețării disciplinare, prin ceace planul de învățământ dat de ministru devine obligator pentru învățător.

Semnalez însă că executarea com-

Iar împăratul cel tânăr și cu împărăția cad în genunchi plângând, uluși și mirați de atâta putere dumnezeiască!..
Și așa, mă taică, văzurați cât poate fapta bună?

Priboieni (Muscel). C. Rădu'scu-Codin.

Bătrânul Abenaki.

În timpul unor rezbele ale Englezilor cu sălbaticii din America de Nord, o trupă de Abenaki¹⁾ înfrânse un detașament de Englezi. Biruiții nu putură scăpa de vrăjmașii lor, mai ușori la alergare și îndărjii în ai urmări. Ei fură supuși la niște chinuri așa de săbatice, încât, chiar la acele popoare, puține asemenea pilde s'au mai văzut.

Un tânăr ofițer englez, strâns de aproape de doi sălbatici, cari se apropiară de el cu securile ridicate, nu mai nădăjduia că va scăpa de moarte. Se gândea numai să-și vândă viața scump. În același timp, un sălbatic bătrân, înarmat cu un arc, se apropiă de el și se pregătea să-l străpungă cu o săgeată; după ce însă îl ochi, deodată își lasă arcul în jos și alergă de se puse între tânărul ofițer și cei doi

plecți a planului de învățământ se va pretinde numai în decursul anului 1910—1911 precum și în anii următori.

Tot atunci se va constata că calificatiunea și nuziunța învățătorului asigură progresul pretins prin lege, că adevă elevii, cari au absolvat a IV-a clasă să vorbească fluent limba maghiară.

Ordinațiunea de acest cuprins o trimite Apponyi și autorităților bisericești cu cererea ca acelea să facă atenți cu toată strictetă pe învățătorii la ordinațiunea pusă în vigoare. Asemenea provoacă autoritățile bisericești ca aceste să pretindă dela inspectorii confesionali controlul progresului ce se face în limba maghiară și să se acomodeze în toate acestei ordinațiuni.

Despre aceasta ordinațiune sunt în cunoștință și congregațiunile din comitate, ca să se acomodeze asemenea acestei ordinațiuni.

Planul de învățământ pentru propunerea limbii maghiare în școlile populare nemaghiare.

Scopul. Propunerea limbii maghiare conform §-ului 19 din legea XXVII—1907 are scopul ca în școlile populare cu limbă de propunere nemaghiară elevii după terminarea clasei a IV-a să-și poată exprima în înțeles cugetările în scris și cu vorba în limba maghiară.

Ajungerea acestui scop este a se asigura prin aplicarea metodei direct și anume prin convorbiri în limba maghiară, prin citit, ocupațiuni scripturistice și prin jocuri executate în limba maghiară.

Exerciții de vorbire în limba maghiară.

Clasa I. În legătură cu ordinea de școală se vor face în limba maghiară: provocarea copilului, admoniarea, îndrumarea, formele de a saluta și de a mulțami precum și alte întrebări și răspunsuri.

Tot materialul învățământului intuitiv este a se prelucra în limba maghiară. Afară de acestea și jocurile și cântările.

Clasa I-a. Repetiția și amplificarea materialului parcurs în clasa I-a. Bani și măsurile. Împărțirea timpului. Jocurile de copii împreunate cu cântece ungurești.

Deprinderile scripturistice.

Clasa III-a. Tot învățământul intuitiv a se preda în limba maghiară.

Noțiunile fundamentale geografice. Aritmetica (computul) și operațiunile ce obvin în aceasta clasă.

Gimnastica, comanda, cântece, jocuri conduse în limba maghiară. Exerciții în cetire și scris.

Clasa IV-a. Amplificarea materialului din învățământul intuitiv. Geografia Ungariei cu aplicațiuni din istoria naturală și din etnografia popoarelor.

Poezii și lecturi patriotice. Analizarea lor și memorizarea acelor. Proverbe maghiare. Aritmetica, gimnastica, cântul, jocurile împreunate cu cântece ungurești toate prelucrate în ungurește.

Exerciții în cetire și stilizare. Exerciții în ortografia maghiară. Concipiarea scrisorilor mai simple.

Clasa V-a și VI-a. Toate obiectele de învățământ se propun și în ungurește afară de limba română și de religione.

Scopul sus descris trebuie ajuns.

Orariul limbii maghiare în școlile populare cu limba de propunere nemaghiară.

În școli cu un învățător : Cl. I. Exerciții în vorbire 2 oare ; cl. II. : Exerciții în

sălbaticii ce aveau să-l măcelărească. Acesta să retraseră cu respect.

Bătrânul sălbatic apucă pe Englez de mână. îl încurajă prin mângâieri și l' duse la coliba lui, unde se purtă cu el cu o neuzită bunătate. Aci Englezul era mai mult un tovarăș decât un rob al sălbaticului, care l' învăță limba Abenakilor și meșteșugurile cele nedesăvârșite, obișnuite la acele popoare. Așa trăiau ei foarte mulțumiți unul cu altul. Numai un singur lucru îngrija pe tânărul Englez: uneori bătrânul sălbatic pironia ochii asupra-i și după ce l' privia mult timp, îi curgeau și roaie de lacrimi din ochii lui. Intre aceste sosi și primăvara și sălbaticii apucară armele și se pregătiră din nou de război.

Bătrânul, care pentru vârsta lui era încă destul de puternic ca să poată duce oboselile războiului, plecă însoțit de robul său.

Abenakii făcură un drum de peste două sute de leghe¹⁾ prin păduri; în sfârșit ajunseră într-o câmpie, de unde se vedea toată tabăra Englezilor. Bătrânul arătă tabăra tânărului, observând mișcările ce această vedere ar putea să aducă asupra-i.

¹⁾ Leghe, măsură veche spaniolă, de vr'o 4 kilometri.

vorbire 1 și jumătate oră, în scris-cetit 1 oră și jumătate, cl. III. : Exerciții în vorbire 1 oră, în scris-cetit 1 oră ; cl. IV. : Exerciții în vorbire și în scris-cetit câte 1 oră. Tot câte 2 ore și în clasele V și VI. În total numărul oarelor pentru propunerea limbii maghiare este 13 ore.

În școlile cu doi învățători numărul oarelor ce sunt a se întrebuința pentru propunerea limbii maghiare este 21 și jum. oare la săptămână.

În școlile cu trei învățători numărul oarelor la săptămână este de 26 și jum. oare.

În școlile cu patru învățători 32 oare, în cele cu 5 învățători tot 32 oare, iar în cele cu 6 învățători numărul oarelor pentru propunerea limbii maghiare este 39 oare la săptămână.

STIRILE ZILEI.

— 11 Decembrie v.

»Piatra Libertății« și »Deșteaptă-te Române«. Din Blaj ne vin două știri, una care trebuie să ne revolte până în adâncul sufletului, iar alta care ne pune în mirare. Cercetarea, care s'a pornit în contra nemernicilor, cari au aruncat în aer »Piatra Libertății« și »crucea lui Iancu« — a fost sistată pe motiv »că nu s'a putut da de urma atentatorilor«. În 19 și 20 l. c. s'a ținut în Alba-Iulia pertractarea în procesul ce s'a intentat mai multor Români din Blaj, pe motiv că la o petrecere ar fi cântat »Deșteaptă-te Române«. Tribunalul a achitat pe acuzați în urma strălucitei apărări a d-lor adv. Dr. I. Maniu și Dr. Velican.

Pentru fondul cultural. D-l Dr. Nicolae Vecerde, dirigentul filialei »Albina« din Brașov, a donat fondului cultural arhidieceșan suma de 1000 cor. Inregistrând această faptă nobilă, care se laudă de sine, »Tel. Rom.« scrie următoarele : Constatăm cu plăcere, că domnul Dr. Vecerde este cel dintâiu între bunii filii ai bisericii noastre, care a dat ascultare apelului I. P. S. Sale Arhiepiscopului și Metropolitului nostru Ioan, și a adus jertfă pe altarul bisericeii și a cultului românesc frumoașă sumă de o mie coroane, ceace e egal cu un ajutor anual de 50 cor., asigurat pentru veștii vecilor.

A cincia conferință publică se va ținea Duminică în 14 (27) l. c. în sala festivă a gimnaziului român. D-l prof. Dr. Alexandru Bogdan, va vorbi despre : »Literatura și problemele istoriei literare.« Inceputul la 6 oare seara.

Tricolorul urmărit. Căpitanul de poliție din Orăștie, a pedepsit pentru folosirea brăului tricolor pe costum național românesc, cu ocaziunea dării de seamă a deputatului Vlad, cu câte 30 coroane ori 2 zile temniță, pe următorii domni : Dr. August Deac, Petru Manole, Dr. Sever de Orbonaș și Romulus Sabo. Aceeași pedeapsă i-a ajuns și pe d-nii : Dr. Aurel Oprea și Ioan Mihal, fiindcă copiii lor au purtat tricolor românesc.

Unirea Principatelor române. În vederea serbărilor d-n incidental aniversarei unirei Principatelor române, d-l Nicolae Iorga, profesor universitar și deputat, a adresat o interpelație ministrului de interne în această chestie, întrebând : »dacă are ministrul de gând să dea proporții cuvenite aniversarei unirei, la 14 Ianuarie, organizând la Iași mari serbări școlare și

militare, și dacă n'a sosit momentul, ca cu această ocaziune să se transpoarte dela Ruginoasa la Iași oasele aceluia Domnitor care a realizat unirea«, adevă osemintele Domnitorului Ioan Cuza, care a avut sufletul rar de mare de a se da înlături, când a cerut aceasta țara și care a ținut să doarmă totuși sub gila acelei țeri, care nu l-a înțeles și care s'a purtat crud față de Dânsul. S'ar cuveni ca osemintele să fie puse într'un mausoleu pompos, căci om mare a fost Cuza pentru Români.

Turneul d-nel Agata Bărsescu-Radovici. După cum aflăm, d-na Agata Bărsescu și-a terminat turneul artistic întreprins prin diferitele ținuturi românești ale țării. Pretutideni i s'a făcut o primire însuflețită, iar la reprezentațiile date a luat parte un număr public. În Oravița și Brad a dat câte două reprezentații având un succes desăvârșit. Mării noastre artiste i s'au făcut entusiaste ovațiuni. — În Abrud i s'a făcut aceeași primire însuflețită. D-na Bărsescu a plecat eri spre Berlin, unde se află soțul d-sale, d-l Radovici.

Unirea dieceselor greco-or. slave din Austria sub un singur metropolit. Ziarul »Iedinstvo« din Spalato (Dalmația) află că diecesele greco-orientale din Serajevo, Mostar, Dolnja-Tuzla și Banjaluka vor fi unite cu diecesele din Dalmația într'un singur sinod. Episcopul greco-oriental din Zara, Nicodem Milasch, va fi numit metropolit al tuturor dieceselor greco-orientale și-și va lua sediul în Viena. Prin această nouă organizație, diecesele din Bucovina nu vor mai atârna de cele din Dalmația și nici cele din Bosnia de patriarhul din Constantinopol.

Din Beiuș ni se comunică, că la alegerea membrilor comitetului comunal, care s'a ținut în 14 l. c. Români, cari s'au aliat cu socialiștii, au raportat o învingere frumoasă, reușind lista lor biruitoare.

Convocare. P. T. Domnii membrii comitetului cerc. a despărțământului Abrud-Câmpeni al »Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român«, se invită la ședință, pe 28 Decembrie 1908, ora 1 1/2 p. m. în localul »Aurarei« din Abrud. — Câmpeni, 20 Dec. 1908. Romul Furdui, director.

Promoțiune. Din Cluj ni se scrie : D-l Eugen Tătar din Grebeniș, a fost promovât în 23 Dec. n. la gradul de doctor în drepturi la universitatea din Cluj. — Felicitări!

Congres socialist român. Comitetul central român din Arad al partidului social-democrat din Ungaria, convoacă al IV-lea congres al secțiunii române a partidului social-democrat din Ungaria, care se va ținea la Arad în sala cea mică dela casa orașului în zilele de 9 și 10 Ianuarie n. 1909 (a 3-a zi și a 4-a zi de Crăciunul românesc) având la ordinea zilei : raportul comitetului, absolvarea și alegerea comitetului, sufragiul universal și organizația partidului.

Toate bune, dar iată ce cetim în invitarea tipărită ce a trimis'o comitetul central român din Arad al partidului social-democrat din Ungaria, la congresul amintit mai sus:

»E timpul scurt, nu mai avem vreme de gândit. Măntuire nu mai putem aștepta dela nime, căci durere : poveștile și greșelile Românilor conducători de odinioară chiar a celor de eri alături, trebuie să le scriem în istoria trecutului, în care s'a

— Iată frații tăi, zise sălbaticul; iată-i cum așteaptă ca să se lupte cu noi. Ascultă : eu ți-am scăpat viața; te-am învățat să faci o luntre, un arc, săgeți, a vâna cerbi în pădure, a mânui să-urea și a rețea capul vrășmașului din fugă. Ce erai tu, când te-am dus eu în coliba mea? Mănile ți erau ca ale unui copil; abia te ajutau să te hrănești și să te aperi; mintea ți era mărginită; nu știai nimic și acum mi datorezi totul. Fi-vei tu oare atât de puțin mulțumitor, ca să te unești cu frații tăi și să ridici săcurea asupra ne?

Englezul tăgădui, spunând că ar voi mai bine să-și piardă viața de mii de ori, decât să verse sângele vrămașului Abenaki.

Sălbaticul își puse cele două mâni pe obraji și aplecă capul în jos; apoi după ce stătu câțva timp așa, privi pe tânărul englez și-i zise cu un glas plin de mângâiere și totdeodată și de durere : »Ai tu tată?« »Era încă în viață, — răspuse tânărul, — când am plecat din țara mea.« »Oh! ce nenorocit este! zise bătrânul sălbatic și apoi, după oare-care tăcere, adăugă : »Știi tu, că și eu am fost tată?... Acum nu mai sunt. Am văzut pe fiul meu căzând în luptă; era alături cu mine; l'am văzut murind ca un viteaz; era plin de

râni, fiul meu, când a căzut. Dar eu l-am răzbutat... Da, l'am răzbutat.«

El zise aceste cuvinte cu glas puternic și tot trupul îi tremura. Era aproape înăbușit de suspinele, pe care nu voia să le lase libere. Ochii îi erau răcăciți, lacrimile nu-i mai curgeau. Puțin câte puțin se liniști și latorcându-se spre răsărit, de unde soarele se gătea să răsară, zise tânărului englez : »Vezi tu acest cer frumos? Ei bine! mie nu mi mai place, răspunse sălbaticul vărsând șiroaie de lacrimi. Ceva mai în urmă arătă tânărului un arbore înflorit și-i zise : »Vezi tu acest frumos arbore, ți place să-l privești?« »Da, îmi place să-l privesc.« »Mie nu-mi place«, — zise sălbaticul cu grabă; apoi adăugă numai decât : »Pleacă, du-te în țara ta pentru-că tatăl tău să aibă încă plăcerea de a privi soarele răsărind și florile primăverii înflorind.«

Iubite cetitorule, ce zici despre frumosul suflet al acestui sălbatic, care a dat dovadă de niște așa mărețe sentimente?! Nu-i așa, că natura în curățenia ei primitivă, ne arată de multe ori lucruri minunate, pe cari așa zisa noastră civilizațiune, cu greu le poate ajunge?!

(„Amic. Tin.“)

P. Panoiu.

înșelat întreg poporul român, cu cari însă noi social-democrații am fost în curat dela începutul locului.

Cum să se înțeleagă vorbele acestea, ce va să zică că tot ce a făcut până acum conducătorii români a fost greșală și înșelăciune a poporului și că toată lumina vine numai dela social-democrați? Înțelegem să vorbească așa social-democrații neromâni, dar Români!

Veniturile poștei, telegrafului și telefonului în Ungaria în anul 1907. Veniturile ordinare în anul 1907 au fost la poșta de K. 56.055.000, la telegraf de K. 7.021.000 și la telefon de K. 7.590.000; în total de K. 70.666.000. Cheltuielile ordinare la poșta, telegraf și telefon s'au urcat în total la K. 53.685.000, a rezultat deci un excedent de K. 16.981.000. Cheltuielile reprezintă prin urmare 75-97% ale veniturilor. Capitalul investit în poșta, telegraf și telefonul din Ungaria a reprezentat la finele anului 1907 suma de K. 75.000.000 prin urmare considerând venitul de sus, acest capital a avut o rentabilitate de 23 %.

Direcțiunea cassei cercuale de asigurare a muncitorilor din Brașov — până la regularea definitivă — publică concurs provizoriu de contabil-diurnist, care să fie pe deplin versat în contabilitatea dublă. Doritorii de a ocupa postul acesta să se prezinte până la 28 l. c. n. la susnumita direcțiune.

Reuniuni de economi de vite. Precum anunță »Rev. Bistriței« în comitatul Bistrița-Năsăud s'au înființat numeroase reuniuni de economi de vite, al căror scop este a promova între membri prăsierea vitelor, a împărți între ei vite bune de prăsilă și a-și asigura vitele contra tuturor daunelor la o societate pentru asigurarea vitelor din capitală. Astfel de reuniuni există deja în comunele: Rodna, Șant, Maier, Sângeorgiu, Borgo-Prund, Borgo-Joseni, Borgo-Rus, Jeica și Ferihaz și sunt pe cale a se înființa în Nușfalău și Șomfalău.

Grevele în Ungaria. În semestrul prim al anului curent s'au declarat pe teritoriul Ungariei 132 de greve, la cari au participat 13053 de muncitori, dela 865 de întreprinderi. Numărul zilelor de lucru pierdute s'au urcat la 226.839, iar câștigul pierdut s'a cifrat cu K. 972.486.

Catastrofă în tunel. Într'unul din tunelele liniei ferate franceze din ținutul muntos dintre Limoges și Brive, s'a întâmplat zilele trecute o catastrofă groasă, despre care se aduc amănunte înfloritoare. Câteva vagoane ale unui tren de marfă, ce suia pe linia piezișe spre Uzerche, s'au desfăcut, plecând la vale spre tunel cu repeziune nebună. În momentul acela a intrat în tunel și trenul de persoane dela Brive, ce urma trenului de marfă. Aci s'a întâmplat o groaznică ciocnire, în urma căreia dintre pasageri abia 2—3 au putut scăpa cu viață. Vagoanele trenurilor s'au aprins producând o căldură atât de mare, încât numai cu greu s'a putut pătrunde în tunel. Mai teribil a suferit mașinistul: el a apucat sub locomotivă, de unde nu era chip să-l fi putut scoate. Văzând că toate sforțările de scăpare sunt zadarnice și că flacăra focului se apropie, se rugă cu disperare: »dacă nu mă puteți scăpa, omorâți-mă!«. Într'aceea fumul și căldura a devenit atât de mare, încât îndrăzneții salvatori au trebuit să iasă din tunel. Nenorocii pasageri și mașinistul au pierit în flăcări.

Dela magistratul orașului primim spre publicare următoarele: În senzul § 3 alineu 1 a instrucțiunii la art. de lege XX, din 1873 se provoacă toți proprietarii de cai de pe teritoriul orașului Brașov, împreună cu Stupinele, fabrica de zahăr, Timișul de sus și de jos, Dârste, Nou și Predeal, de a-și anunța caii (asii, catării) în localul pentru conscrierea militară, strada Porții 63, etajul prim, în timpul de la 20—31 Ianuarie 1909. În scopul acesta proprietarii de cai sunt îndatorăți de a lua din amintitul local în primire biletele de anunțare. Intrelăsarea se va pedepsi conform amintitului și cu o pedeapsă până la 20 coroane. Dela anunțare sunt eliberați: a) caii Majestății Sale și ai membrilor Inaltei curți; b) caii hergheliei de stat c) caii administrațiunii militare și caii oficerilor meniți pentru împlinirea serviciului; d) caii eliberați pe temeiul contractelor încheiate pe baza dreptului ginților.

Adunarea generală a reuniunii inv. gr. sat din jurul Gherlei. Cu privire la raportul despre decursul acestei adunări publicat în numerii precedenți ai »Gazetei« primim următoarele rectificări: 1) De membrii onorari au fost aleși d-nii: Vasiliu Pop, protopopul Surducului și Petru Cheresleş protopopul Buzei, — iar nu d. Iosif

Onciu, preotul din Iclod. 2) D-l Iacob Botha învățătorul din Capolnoc-Mănăștur a fost premiat pentru un tractat practic, — iar d. Theodor Botha, învățător în Cernesti a fost laudat pentru zelul neobosit ce-l arată față de cauzele învățătoresii și școlare din tractul său. 3) Între învățătorii, cari au fost apostrofați pentru nepăsarea arătată în îndeplinirea obligamentelor lor față de reuniune sunt: Ioan Pop din Negreni și Constantin Bude din Rogna (tract. Surducului) și Găvrilă Florian (tractul C.-Mănăștur). Gherla, la XI/30 1908. Alexandru Pop, învățător în Gherla și secretarul Reuniunii.

Reuniunea română de cântări din Timișoara Fabric invită la concertul și reprezentațiunea teatrală împreună cu dans, ce se va ținea Vineri la 8 Ianuarie n. 1909 în »Sala berăriei« în favorul fondului reuniunii. Programa: 1. »Așa am fost ursită« cor. bărb. de G. Dima. 2. a) »Săsară«, b) »Plăcerea unei floricele« cor. bărb. de I. Vidu. 3 »Ion păpușerul« cântecul comic de V. Alexandri, predat de d-l T. Murărescu. 4. »Vivandiera« cor. bărb. de G. Dima. »Trei doctori« comedie înt. un act.

Luceafărul revistă ilustrată pentru literatura și artă — Apare de două ori pe lună cu colaborarea celor mai de seamă scriitori români. — Anul al VIII-lea Red. și admin. Sibiu (Nagyszeben) Schewisg. Abonament: 1 an 12 cor. (România 16 cor.); Ed. de lux: 1 an 20 cor. (Rom. 25 cor.) 6 luni 6 cor. (România 8 cor.); Ed. de lux: 10 cor. (România 13 cor.). Pentru studenți, învățători și preoți: 1 an 8 cor. (Rom. 14 cor.)

Abonaților li se acordă următoarele premii, dacă plătesc abonamentul, pe un an întreg, până la 1 Februarie n. 1909. 1. Abonaților la ediția de lux. și cu 12 cor. (Rom. 16 cor.) trei volume, pe ales, dintre cele înșirate la vale, sau »Iliada« lui Homer, trad. în versuri de G. Murnu (cu ilustrații). 2. Abonaților cu 8 cor. (Rom. 14 cor.) două volume pe ales sau »Iliada« cu prețul de 1 cor. 50 fl. în loc de 4 cor.

Volumele aceste sunt: I. Agărbiceanu: »Dela Țară«. — I. Ciocărlan: »Traiul nostru«. — Z. Bărsan: »Ramuri«. — A. Ciura: »Icoane«. — O. Goga: »Poezii«. — I. Bărsanul: »Primele versuri«. — M. Cunțan: »Poezii«. — A. O. Maior: »Biblioteca copiilor« (vol. II, III, IV). — I. Slavici: »Maras (roman)«. — M. Gorkii: »Nuvele«. — Coșbuc G. Kötteményei, traducere în limba maghiară. — E. Farago »Versuri«. Pentru cheltuieli de poștă este a se adăoga 1 cor.

De-ale desp. „Agnita“ al Asociațiunii.

Suntem rugați a da loc următoarelor lămuriri:

Onor. Red. în Nr. 258 al prețutului DV. ziar, cetind raportul despărțământului Asociațiunii »Agnita« cetit în adunarea ținută în 22 Noemvrie a. c. în Noerich; între altele la reuniuni și întocmiri românești aflătoare pe teritoriul desp. aflu la pct. 4 următoarele: »Cincul-mare: Societatea Românilor dela trei hotară cu capital de cor. 1521-18; 2) Reuniunea de înmormântare din 1904. Membrii 344. Capital cor. 2530-90 Fondul de rezervă cor. 133. 3) Reuniune de cetire și cântări. Are bibliotecă și 60 membrii. 4) Tovărășie pentru asigurarea vitelor. Capital cor. 1600. Intemeietor la toate d-l Emil Mandocea învățător.

Acest comunicat — deși scurt — cuprinde mai multe afirmațiuni necorecte, cari pentru orientarea publicului, nu pot a le trece cu vederea. Că de unde a primit biroul desp. datele de mai sus nu știu, dar mă tem că — pentru a-și face reclamă — numai întemeietorul aceluia le-a putut da, fără de a se teme că se vor da publicității și mai ales afirmațiunea ultimă.

Adevărul însă e următorul: 1. Societatea Românilor dela trei hotară cei drept există, dar îi sunt numărate zilele, fiind o turburare așa de mare între membri, cât nu numai vor să închidă hotărâle — în lipsa statutelor, cari li-s'au respins — ci mulți voesc să comaseze din nou, ca astfel fiecare — sătul de administrația de până acum — să fie stăpân pe moșioara lui, care în urma comasării greșite, s'a micșorat aproape la jumătate.

Această societate prin administrație greșită, a ajuns că nu numai nu dispune de nici un capital, făr' pentru conturbarea unora și a altora în drepturile lor, a fost dejudecată la spese și despăgubiri, pe cari în lipsa de bani până în prezent nu le-a putut achita.

Intemeietorul acestei societăți — care e în agonie — a fost d-l Ioan Mihu fost preot, la al cărui sfat s'au decis Români

să-și facă trei hotară, ceia ce acum aproape toți regretă.

2) Reuniunea de înmormântare de asemenea există și încă în starea descrisă, dar cel ce se laudă cu întemeierea ei, ar face mai bine dacă s-ar aduce aminte de incorectitățile comise de dânsul în calitate de președinte al acestei reuniuni, în anii primi după întemeiere, cari se păstrează în achiva reuniunii în raportul comisiunii încredințate cu controlarea socotelilor. — Ideea de a se înființa această reuniune e a proprietarului Emilian Mihu, care o și conduce până în prezent în calitate de cassar.

3) Reuniune de cetire și cântări încă există, dar mi-ar plăcea să-mi răspundă pretinsul întemeietor, ce a lucrat dânsul la întemeierea acestei reuniuni? Nu numai dânsul, dar nici un membru din câți are azi reuniunea nu se poate lauda cu nimic, ce ar fi ajutat întemeierea ei; făr' se bucură toți de osteneala altora, cari după întemeiere au fost amenințați că vor fi aruncați pe fereștri din localul școlii gr. or. unde a fost instalată reuniunea — pentru că au fost uniți. — Că reuniunea ar dispune de bibliotecă, nu-i adevărat, deoarece după neînțelegerile ivite între uniți și neuniți, cu majoritate absolută a membrilor s'a predat în administrarea institutului de credit »Armonia« cu scopul de a o pune la dispoziția poporului doritor de cetit.

4. Tovărășie pentru asigurarea vitelor, nici n'a existat și nici de prezent nu există, deci capitalul de care amintește, că dispune respectiva tovărășie e neadevăr. Există ce-i drept un contract încheiat între proprietarii de vite pe baza căruia, la fiecare caz de primejdie, membrii prin un arunc făcut în proporția vitelor scrise despăgubesc pe respectivul proprietar, căruia din vre-o întâmplare i-a perit vre-o vită. Acel contract — pe lângă aceea că n'a fost aprobat de nime, — n'a fost observat nici chiar de cei încredințați cu conducerea, făcând abuzuri, lăsând să fie despăgubiți și aceia, cari n'au avut vite înscrise; — ba ce-i mai mult — toți membrii ei sunt în nedumire cu aceea că oare de când există acel contract, cât s'a încasat? cât s'a plătit ca despăgubiri? căci conducătorii ei încă nu și-au dat socoteala despre intrate și eșite, — deși funcționează de 3 ani trecuți.

Acesta e adevărul cu reuniunile și întocmirile românești din Cincul mare uitând d-l întemeietor că în comuna noastră există și un institut de credit și economii, despre care nu amintește în comunicatul de mai sus; deși e singura instituție cu viitorul asigurat.

Mai amintesc că toate instituțiile de mai sus, există abia de 5 ani încoace și dacă conducătorii lor nu s'ar sfășia pe tema confesională — respective în unii ar fi mai multă sinceritate, — ar putea fi în stare și mai înfloritoare; ba ne-am putea elibera și în cele economice din ghiarele streinilor.

Prietinul adevărului.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 24 Decemvrie. Prim-ministrul Wekerle a fost primit eri în audiență de Maj. Sa Monarchul. Wekerle a declarat ziaristilor, că scopul audienței sale a fost să informeze pe Maj. Sa despre situația politică din Ungaria. Nu s'a adus însă nici o decisiune în afacerile dela ordinea zilei. Wekerle a mai exprimat speranța, că toate se vor sfârși bine.

Viena, 24 Decemvrie. În loc competent se declară ca false zvonurile după cari Austro-Ungaria ar fi oferit Turciei 50 milioane ca despăgubiri pentru anexarea Bosniei și că ar fi fost numiți delegați de ambele părți pentru continuarea tratativelor. E sigur numai că marchizul Pallavicini a comunicat la Viena rezultatul tratativelor cu marele vizir și că în raportul său își exprimă speranța, că se va putea ajunge la o înțelegere. În ce privește boicotul, deși continuă, se observă tendințe represive.

Berlin, 24 Decemvrie. Din Salonice se telegrafiază că, din ordinul ministrului de războiu, comandantul corpului III de armată a trimis în Franța douăzeci de ofițeri turci, care să studieze organizarea jandarmeriei din Franța.

MULTE ȘI DE TOATE.

Mortul concediat.

Francezul d'Aglemont, un om de lume căruia îi plăcea să petreacă și să-și risipească banii, pentruca să scape de creditorii săi, într'o bună zi făcu să se răspândească fama că a murit. Într'o seară frumoasă însă se întâlni cu unul din creditorii săi pe stradă. »D-ta de unde ai răsarit? — îl întrebă mirat creditorul — te știam mort«. »Mort și sunt« zise d'Aglemont trist, »dar fiindcă e timp așa de frumos, păzitorul cimiteriului m'a concediat până la 10 oare seara. Am onoarea să te salut« zise el și dispăru prin mulțime.

Străbună de 40 de ani.

Doamna Eia Bertonele, o cusătoreasă din cartierul Montmartre din Paris e cea mai tânără străbună din toată lumea. Când i-s'a anunțat nașterea strănepotului său, s'a constatat că ea s'a măritat la vârsta de 14 ani în Milan. Când era de 15 ani a avut o fetiță care s'a măritat la vârsta de 15 ani, iar în al 16-lea an d-na Bertonele a avut deja un nepot. Va să zică la 31 de ani era deja bunică. Nepotul ei s'a căsătorit când era de 17 ani cu o fată de aceeași etate și după un an, în al 40-lea al vieții sale, d-na Bertonele s'a văzut și străbună. Soțul ei însă nu s'a putut bucura de aceasta, murind în floarea vieții.

Timpul de strălucire al batistei.

Până la începutul secolului trecut batista n'a jucat așa rol mare în toaleta femeilor. Pe timpul lui Ludovic XVI dămele purtau în societate aproape totdeauna un evantaliu dar nici când batistă. De-odată însă s'a schimbat lucrul când sceptrupul modei a ajuns în mâna Iosefinei, primei soții a lui Napoleon I. Iosefina avea dantură urâtă și pentruca să nu se observe, când vorbea, ea ținea înaintea gurei o batistă din cea mai fină pânză. Ca în toate lucrurile așa și în batistă a introdus ea un lux fără păreche. Artiștii desemnau modelele de broderie cari de cele mai multe ori reprezentau ghirlande de flori. Monogramul împărătesei cu coroana imperială aurită deasupra nu lipsea nici când. Într'o zi Napoleon se juca cu o batistă a soției sale și-i admira nu numai broderia dar și țesătura cea fină a batistei. »Cât costă așa o batistă?« întrebă el. O damă de onoare îi răspunse: »Fiecare batistă a Majestății Sale împărătesei costă 80 de franci Sire«. »80 de franci!« exclamă Napoleon ca și când n'ar putea crede așa ceva și adăugă zâmbind: »Știi ce doamnă? ia în fiecare seară câte o batistă și acestea într'un an de zile vor face mai mult decât venitul d-talec. Contesa Walewska, frumoasa amantă poloneză a lui Napoleon o întrecu și pe Iosefina. La Leroy, cel mai bun croitor de dame pe acel timp, ea își comandă 6 batiste de cea mai fină materie, cu monogram și coroană și a plătit pentru ele 576 de franci. Iată și o anecdotă cu privire la timpul de strălucire al batistei: Un tânăr aristocrat care era în pragul însurătoarei, examină într'o zi cheltuielile făcute cu trusoul miresei sale. Nu era om zgârcit și de aceea nici n'a zis nimic când a văzut rochiile de mătase și catifea, giuvaericele scumpe și șaluri de cașmir dar când cetii: »3 duzine de batiste — 6200 franci, i-a trecut pofta de a se mai însura.

Femeia păcălită.

Soția unui ciobotar din Egin (Bavaria) s'a dus într'o zi la o farmacie și cerut să i-se dea o otrăvă tare. Farmacistul bănuitor a chemat la sine pe ciobotar și a vorbit mai mult timp cu el. Seara, după ce ciobotarul a cinat o supă foarte gustoasă pregătită de nevastă-sa, ce când soția lui sta la pândă în curte, început a se svârcoi și apoi a căzut mort. Când a văzut nevasta că a murit, s'a suit în pod și a lăsat prin gura podului o funie pe care i-a pus-o bărbatului după gât. S'au suit apoi din nou în pod ca să ridice funia dar bărbatul până atunci și-a scos capul din funie și în locul lui a atârnat tabla de emn pe care croia el și pe care femeia îi o trăgea în sus neputând să vadă în întunec cine atârna de funie. Puțin după aceea a auzit-o pe nevastă-sa văetându-se în mijlocul străzii că bărbatu-său s'a spânzurat. Oamenii au alergat la casa ciobotaruului dar acolo au aflat numai tabla de emn atârând de funie.

Nodul in batista.

Spălătoresele se întâlnesc mai des cu noduri în batiste, cari servesc la aceea ca omul să-și aducă aminte de un lucru oarecare. Acesta însă nu e singurul mijloc pentru așa ceva. Unii își prind batista cu un ac de buzunarul hainei și așa își aduc aminte că au să facă lucrul cutare sau cutare fiind batista un obiect pe care omul îl folosește de mai multe ori în decursul zilei. Un psiholog, pentru că să nu i-se observe slăbiciunea memoriei, întrebându-l altfel batista. El presăra în batistă piper și praf de tutun. Un ofițiar de stat, om bătrân, pentru că să-și aducă aminte ce are să facă, își lega degetul mijlociu cu un firicel de ață. Toate acestea: nod în batistă, prinderea batistei de buzunar, piper, fir de ață pe deget etc. au scopul de ați aduce aminte de un lucru pe care vreați să nu-l uitați. Altul însă afară de tine nu știe de ce lucruri vreați să-ți aducă aminte. Unul, mai puțin șiret, își puse în pălărie o bucată de hârtie pe care era scris lucrul pe care nu voia să-l uite și de câteori saluta se cineva, cetia ce scrisese pe hârtie. D.

„Călințarul Plugarului“.

A apărut în editura tipografiei A. Mureșianu din Brașov „Călințarul Plugarului“ pe 1909.

Cu aparițiunea lui pe 1909 „Călințarul Plugarului“ intră în al 17-lea an al existenței sale.

Convins fiind că cetitorii acestui călințar îi vor face și de rândul acesta o bună și caldă primire, invităm pe toți, dela țaran până la frunțașii dela oraș, cu frățească dragoste să-l cumpere, să-l citească și să-l răspândească, ca pe un călințar de care numănaia până acuma încă nu i-a părut rău că a dat pentru el puținii bani ce costă.

În partea întâia a „Călințarului Plugarului“, aducem datele calendaristice în toată estensiunea, după cari urmează îndrumările necesare, privitoare la poșta, telegraf, la taxele pentru timbre, competiție etc. Urmează apoi tabela târgurilor din Ardeal, Banat și țara ungurească după datele oficiale ale ministerului ung. de comerț. Târgurile sunt indicate atât după alfabet, cât și după lunile anului.

Partea economică conține următoarele: Așternutul vitelor. Ingrășatul vitelor. (I. Georgescu). Să ținem o rândună la anamă la nutreala vitelor. (A. Nistor). O prelegere populară despre așterea și pregătirea seminței, de A. Boldor. Animale foloșitoare și stricătoare plugăritului și grădinarului, (I. Georgescu). Economia și secereta, (I. Georgescu). Povețe.

Partea literară are următoarele articole: Baroul lui Toma Vulture, (de I. Rodina). Florile dalbe, (colindă, de V. Alexandri). Sărbători veseli, (de Th. Popovici-Grivă). Jubileul „Gazetei Transilvaniei“. Poezii populare. (Constantin Manu învâț.). Anecdote și glume: Pân' mi-a estit părul prin cionulă... Dada toși a murit... De-ahăia... Luat-l dacă-i al vostru... Ce a zi David?... Mai mare decât mine nimeni nu-i pe lume. E butrin seracul. Năduful cel mare și răzburarea femeii. Mătușa dela stână. Multe și de toate. Sfaturi de ale bucatăriei pentru femeile econoame.

Printre articolele de mai sus sunt mai multe ilustrațiuni reprezentând pe neuitații Metropolitii Iosif Sterea Șuluțiu și Andreiu br. de Șaguna, pe Simeon Bărnăuțiu și Avram Lăncu. „Gazeta de Transilvania“ (apărută în anul 1838) și pe directorii ei dela înființarea ei până în ziua de azi etc.

Călințarul Plugarului costă 40 bani (fleri) exemplarul plus porto postal de 10 bani.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu. Redactor respons.: Victor Branice

Să capetă pretutindenă

Cremă de dinți indispensabilă conservă dinți curați, albi și sănătoși.

Câte-va cuvinte asupra boalelor secrete.

E trist, — dar în realitate adevărată că în vremea de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a căror sânge și sucuri trupești sunt atrofiate și cari în

urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spiritală. E timpul suprem ca acestei stări îngrozitoare să se pună capăt. Trebuie să fie cine-va care să dea tinerimei deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce privește viața sexuală, trebuie să fie cine-va căruija oamenii să-și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu încredere neozsurile lor secrete. Dar nu e în deajuns însă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințos, care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci apoi va înceta existența boalelor secrete.

De e chemare stăt de măreață și pentru acest scop e institutul renumit în toată țara al D-rului PALOCZ, medic de spital, specialist, (Budapesta, VII., Rákóczi-ut. 10), unde pe lângă discreția cea mai strictă primește ori-cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupești ale bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organismul i se eliberează de materiile de bătă, ohinurile sufletești i se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor dălice dr. PALOCZ vindece deja de ani de zile repede și radical cu metoda sa proprie de vindecare, chiar și cazurile cele mai negleșite, ranele sifilitice, boalele de țevă bășică, nervi și țira spinărei, începutul și de confuzie a minții, urmările onaniei, ale sifilisului, erecțiunile de spaimă, slăbirea puterii bărbătești (impolența), vătămuril, boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare separată și eșire separată. În ceea-ce privește cura, depărtarea nu este piedecă, căci dsoa cine-va, din ori-ce cazză n'ar putea veni în persoană, atunci cu plăcere i-se va da răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răspuns). Limba română se vorbește perfect. După încheierea curei, epistolele se ard, ori la corință se retrimit fie cărnia. Institutul se îngrijește și de medicamente speciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m. până la 5 ore p. m., (Duminea până la 12 ore a. m.)

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital specialist, Budapesta, VII., Rákóczi-ut. 10.

Caut 3 calfe de branja manufacturii

cari vorbesc perfect limba română, maghiară și germană. Cei cu scrisoare frumoasă sunt preferiți.

Traian Streza, comerciant în Făgăraș. (4403-3)

Cursul la bursa din Viena.

Din 23 Decembrie n. 1908

Table with 2 columns: Item description and price. Includes Renta ung. de aur 4%, Renta de corone ung. 4%, L. aur. câșt. ter. ung. în aur 3 1/2%, L. aur. câșt. fer. ung. în argint 4%, Bonuri rurale croate-slavone, Impr. ung. cu premii, L. suri pentru reg. Tisei și Seghedin, Renta de hârtie austr. 4 1/2%, Renta de argint austr. 4 1/2%, Renta de aur austr. 4%.

Julius Meinl

Import de cafea

Brasov Tergulu Inului 31-33.

Table with 2 columns: Item description and price. Includes Renta de corone austr. 4%, Bonuri rurale ungare 3 1/2%, Losuri din 1860, Acții de-ale Băncei ung. de credit 720, Acții de-ale Băncei austr. de credit 620, Acții de-ale Băncei austro-ung. 1730, Napoleondori, Mărci imperiale germane, London vista, Paris vista, Note italiene.

Cursul pieței Brașov

Din 24 Decembrie n. 1908.

Table with 4 columns: Item description, Buy price, Sell price, and another price. Includes Bancnote rom. Cump. 18.64, Argint român, Lire turcesci, Seris. fonc. Albine 5%, Rubie Rusesci, Napoleondori, Galbeni, Mărci germane.

torile Crăciunului haine bune

Aviz important.

Aduc la cunoștința Onoratului public din loc și împrejurime că mi-a sosit un mare asortiment de stofe franceze și engleze.

Prăvălia de stofe din Brașov P. PAVEL & Comp.,

Brașov, Strada Michael Weiss Nr. 26.

În prăvălia mea se lucrează atât haine civile cât și militare cele mai elegante haine de bărbați după măsura și după croiala franceză și engleză se pregătește în propriul atelier aranja după recerințele cele mai moderne.

Eu cred, că On. public poate avea toată încrederea în mine, care am fost distins pentru lucrurile mele bune în anul 1906 la Expoziția generală română din București cu medalia de argint și O plomă de recunoștință.

Comande din provincie se esecută prompt și ieftin. Mare magazin de: Manjete și gulere de pânză. Manjete și gulere de cauciuc. B ton pentru manjete. Mănuși de iarnă blănite de Glas-se și de lână cu prețurile cele mai ieftine.

firma P. PAVEL & Comp., Brașov.

Viță altuită! Viță altuită! Viță altuită!

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viță cl. I-mă, altuiți în viță americană („Riparia Portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea în mușchi) în următoarele specii:

Soluri pentru vin alb:

Table with 2 columns: Item description and price. Includes Rizling italian (Olaz Rizling), Mustoși (Musztos fehér), Goarșei Iordovana (Iárdó ány), Galbini (Mézés fehér), Fetești (Erd. László), Mestecați (Vegyes borfaj), Rulândi (Ruländer), Smghară (Som. Furmint), Ezejő, Bacator, Silvan verde (Zöld Szőlő), Chasselas Napoleon, Muscat Lunel, Muscat Croquant, Slancamencia (roșie).

Soluri pentru vin roșu:

Table with 2 columns: Item description and price. Includes Burgundi mare (Nagy Burgundi), Lugojană, neagră (Nemes Kadarka), Carbenet (Carbenet franc), M. roșu, Soluri de desert (de masă) csemege: Chasselas blanc croquant (alb), Chasselas rouge croquant (roșu), Muscat Alexander (alb), Muscat Passatutti (alb), Muscat Ottonel (alb), Muscat Hamburg (negru), Kossuth Lajos (alb), Suvéur de mileniu (alb).

Table with 2 columns: Item description and price. Includes Orișul de Genua (Genuai orás), Caba gyöngye, Altoi clasa II-a.

circa: 800,000 buc. loze Viță americană (sălbatică): circa: 800,000 buc. loze Riparia portalis cl. I-mă dela 6 mm în sus și oasă 45 cm. lungă 1000 buc. = 17 cor. Riparia portalis cl. I-mă dela 6 cm. în sus groasă 120 cm. lungă (din care se pot face 3 bucat) (a toi) 1000 buc. = 50 cor. Riparia portalis cu rădăc nă 1000 buc. = 40 cor. Viță nobilă (europ-ană) dela 6 mm. groasă 45-50. cm. lungă (mai multe soluri) 1000 buc. dela 8 cor. în sus.

Aceia cari au trebuință de viță sălbatică pentru altuit, sunt rugați ași face comănde cel mult până în 10 Novembre 1908 și totodată a mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noembrie prețul viței sălbatice se va urca (ridica). La comandă rog, a se trimite 1/3 anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se poșta sau stațiunea căii ferate Pachetarea să va face cu îngrujire socotindu-se spesele proprii. Reclamațiunile se iau în considerare dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire. La comande mai mari vând și pe schimb pe lângă caventi buni, terminalul solviu. 1 Octomvre n. 1909.

Sâncel—Szancsal, u. p. Balázsfalva. (863,9-10.)

Ioan Bărbat, inv. producător de altoi.

MARE
vânzare de Crăciun!
Prețuri de ocazie!

Despărțământul pentru Dame:

- Balton scurt de postav. de iarnă K 16.-
- Balton scurt de postav. de iarnă „ 20.-
- Balton cu plus presat „ 25.-
- Balton cu plus de mătase „ 45.-
- Balton cu blană „ 60.-
- Mantale de teatru „ 40.-
- Costume „ 26.-
- Rochi singuratic „ 10.-
- Baltoane de copii „ 12.-
- Mantale de copii „ 10.-
- Bluse de flanelă „ 4.-
- Bluse de catifea „ 10.-
- Capoate de flanelă „ 12.-
- Boa colier „ 5.-

Despărțământul pt. bărbați:

- Costume de Chevio și Camgarn K 21.-
- Baltoane de iarnă „ 22.-
- Baltoane de iarnă scurte „ 16.-
- Baltoane ulster „ 20.-
- Costum fin „ 15.-
- Balton de iarnă fin „ 16.-
- Costum de copii „ 7.-
- Balton de iarnă de copii „ 10.-
- Bunde pentru oraș „ 80.-
- Bunde de voiaj „ 50.-
- Balton scurt blănit „ 26.-
- Pantaloni de bărbați „ 6.-
- Pantaloni de băeți „ 4 50
- Pantaloni de copii „ 3 50

Magazinul de haine J. ASCHER
Brașov, Târgu Inului Nr. 26.

Prețuri fixe. 437.4-10. Telefon 339.

Institut indigen. Banca de asigurare
„TRANSILVANIA“
din Sibiiu

intemeiată la anul 1868

in Sibiiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de studii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: **95,816.412 cor.** Capital asigurat asupra vieții: **9,882.454 coroane.**

Dela întemeiere institutul a solvit:

pentru despăg. de incendii **4,484,278.83 c.** pt. capitale asig. pe viață **4,028,113 12 c.**

Oferte și informațiuni se pot primi dela: Direcțiunea în Sibiiu, strada Cisnădiei nr. 5 etajul I., curtea I., și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj, și Oradea-mare, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Primul atelier român de curelărie.

Primul atelier de curelar român
VASILIE MUSCALU
BRAȘOV, Strada nouă, Nr. 7.

Am onoare a recomanda On. Public din Brașov și jur
Atelierul meu de curelărie

provăzută cu tot felul de hamuri de lucș și pentru lucru din piele de blană, precum și tot felul de curele de încins, d. e. șerpăre de piele de tot felul: negre, galbene, de covor cu ținte, care este sub conducerea mea proprie.

Se primesc și reparațiuni de tot felul, d. e. eufere, geante de călătorie și pungi.

Totodată mai fac cunoscut, că în depozitul meu să află gata: plosei de lemn în orice mărime, îmbrăcate în curele fine.

Cu stimă **Vasilie Muscalu.**

PREȚURI MODERATE.

Fondată în anul 1858

ANKER

SOCIETATE PENTRU ASIGURAREA VIEȚII ȘI DE RENTE
Direcțiunea pentru Ungaria: **BUDAPEST**
PÂNĂ LA ISPRĂVIREA ZIDIREI PALATULUI ANKER
V., ERZSÉBET-TÉR Nr. 13.

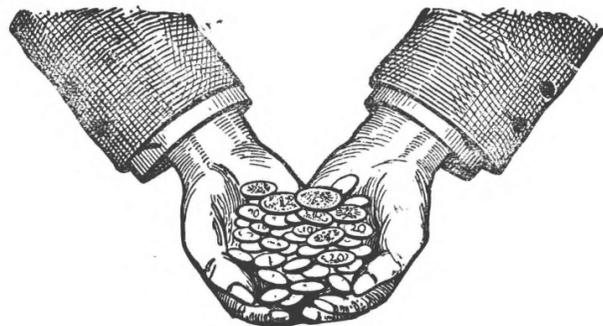
Averea Societății: **174 milioane** Corone.
Plătit până acuma: **338** „ „
Starea asigurărilor: **538** „ „

În Ungaria sunt plasate din averea Societății **30 milioane cor.** Societatea asigură capitale pentru cazuri de **moarte și supraviețuiri** cu premii fixe și moderate. De curând s'a introdus o modalitate nouă de asigurări, care împreună avantajiiile.

Asigurări pe viață și penziune.

În cazuri de **invaliditate**, în urma de boală, sau accidente, nu se mai plătește premiile, și asiguratul primește cât durează timpul asigurării o rentă de **5%** sau **10%** din capitalul asigurat. Suma asigurată i se plătește deplin la caz de moarte sau supraviețuire.

Informații de Direcțiunea pentru Ungaria și D-nul **Adolf Tibanyi**, agent principal pentru Transilvania în Cluj. (443,1-2.)

Fie-care posesor a unei
Trăsuri-motor a lui PUCH!
economisește mulți bani și mai mult năcaz.

Biciclete motor:

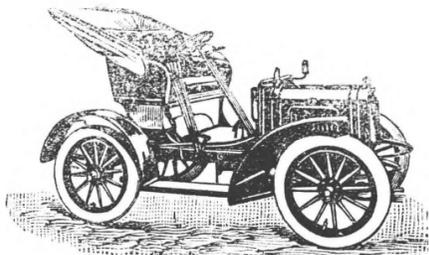
Siguranță mare:
HP. (35Kg.) 2 1/2, 2 3/4, 3 1/2, 4, 5 & 6 HP.

Automobile:

construcție simplă. Executare solidă:
8/9, 9/10, 14/16, 20/25 HP.

Benzin. Ulei. Părți constitutive
Pneumatice.

Reparațiuni de automobile.

Reprezentant: **MICHAEL MOOSER, Brașov,**
Strada Porții 39.

Cruce seú stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 63937.

Nu e crucea lu Volta.

Vindecă și înviorază

Deosebită atențiune e a acest aparat vindecă bo-

Nu e mijloc secret.

pe lângă garanție.

se da împrejurării, că le vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunei sângelui, anemie, ameteii, țuituri de ureche, bătăie de inimă, agărciuri de inimă, asmă, auđul greu, agărciuri de stomac, lipsa poftei de mănăcare, receală la mâni și la picioare, reumă, podagră, ischias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bôle, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. -- În cancelaria mea se află atestate încurse din toate părțile lumii, cari prefusec cu mulțămire invențiunea mea ș. ori-cine pöte examina aceste atestate

Acel pacient. care în decurs de 45 zile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. Unde orice încercare s'a constatat zădărnicoă, rog a proba aparatul meu.

Attrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volto“, de cre-c: „Crasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficial oprit, fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja lefinăitatea crucei mele electro-magnetice o recomandă îndecosebi

Prețul aparatului mare e **8 cor.** Prețul aparatului mic e **6 cor.**

folosibil la morbur, cari nu sunt mai vechi de 15 ani. folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vëndare pentru țără și streinătate etc.
MÜLLER ALBERT, Budapesta, V. 28, Strada VADÁSZ 34, colțul strada Kálmán.

„Gazeta Transilvaniei“ cu numărul a 10 fileri se vinde la zaraful Dumitru Pop, la tutungeria de pe parcul Rudolf și la Eremias Nepotii.